

CSENDŐRSÉGI LAPOK

MEGJELENIK
HAVONTA KÉTSZER

SZERKESZTI
PINCZÉS ZOLTÁN
SZÁZADOS

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre — — 12 pengő
Félévre — — — 6 pengő
Negyedévre — — 3 pengő

PALLADIS

KÖNYV-, PAPIR-, IRÓSZERKERESKEDELMI ÉS IPARI R.-T.

BUDAPEST, V., AKADÉMIA-UTCA 10

TELEFON: TERÉZ 285—49

ÁRJEGYZÉK.

II. Irodai szerek.

Egyes irodai szereknél, pl. néhány írónfajnál, írógépszalagoknál tetemes árleszállítás.

A) Írópapirok:

		P
Ministerpapír	1 iv	—·04
Ministerpapír	100 iv	2·88
Ministerpapír	1000 iv	28·80
Fehér irodai papír A)	1 iv	—·02
Fehér irodai papír A)	100 iv	1·50
Fehér irodai papír A)	1000 iv	15·—
Fehér irodai papír B) (nagyalak)	1 iv	—·04
Fogalmazvány papír A)	1 iv	—·01
Fogalmazvány papír A)	100 iv	—·95
Fogalmazvány papír A)	1000 iv	9·40
Fogalmazvány papír B) (nagyalak)	1 iv	—·02
Írógép papír	2 iv	—·03
Írógép papír	100 iv	1·12
Írógép papír	1000 iv	10·88
Írógép papír, vékony	2 iv	—·03
Írógép papír, vékony	100 iv	1·10
Írógép papír, vékony	1000 iv	10·68
Vonalas papír A)	1 iv	—·03
Vonalas papír B)	1 iv	—·04
Kockás papír A)	1 iv	—·03
Kockás papír B)	1 iv	—·04

B) Csomagoló- és itatós papirok:

		P
Csomagoló papír barna dupla	1 iv	—·08
Csomagoló papír barna dupla	100 iv	6·40
Csomagoló papír «Superior» dupla	1 iv	—·12
Csomagoló papír «Superior» dupla	100 iv	11·—
Csomagoló papír kék dupla	1 iv	—·12
Csomagoló papír kék dupla	100 iv	11·—
Chagrin papír kék dobozok bevonására	1 iv	—·18
Finom pelyhes itatós papír	1 iv	—·12

C) Borítékok, levélpapírok és noteszek.

Boríték fehér 46. 11·5×18 cm.	10 drb	—·12
Boríték fehér 46. " "	100 drb	1·20
Boríték fehér 46. " "	1000 drb	12·—
Boríték színes 46. " "	10 drb	—·07
Boríték színes 46. " "	100 drb	—·60
Boríték színes 46. " "	1000 drb	5·30
Boríték nagyobb fehér 47.	10 drb	—·20

		P
Boríték nagyobb fehér 47.	100 drb	1·80
Boríték nagyobb fehér 47.	1000 drb	18·—
Boríték nagyobb színes 47.	10 drb	—·10
Boríték nagyobb színes 47.	100 drb	—·90
Boríték nagyobb színes 47.	1000 drb	9·—
Boríték aktaalak 99. R. C. 13·5×39 cm.	1 drb	—·04
Boríték aktaalak 99. R. C. " "	100 drb	3·20
Boríték aktaalak 100 R. C. 15×39 cm. erős	1 drb	—·05
Boríték aktaalak 100 R. C. " " erős	100 drb	3·60
Levélpapír quart alak	ivenként	—·03
Levélpapír, 10—10 papír és boríték	1 mappa	—·40
Notes kisebb puha pepita fedéllel 48 lap		—·32
Notes nagyobb puha petita fedéllel 70 lap		—·48
Notes nagyobb 48 lap		—·40
Notes nagyobb 70 lap		—·56
Notes nagyobb 96 lap		—·64
Notes kisebb kemény fedéllel 48 lap		—·48
Notes kisebb vászonfedéllel 70 lap		—·64
Notes nagyobb A-B-C-vel		1·20

D) Tinták.

Tinta «Anthracen» 1/1 literes üveg		2·40
Tinta «Anthracen» 1/3 literes üveg		1·28
Tinta «Anthracen» 1/4 literes üveg		—·72
Tinta «Anthracen» 1/8 literes üveg		—·52
Tinta «Anthracen» 1/16 literes üveg		—·32
Tinta «Anthracen» 1/32 literes üveg		—·24
Tinta színes 1/16 literes üveg		—·48
Tinta színes 1/32 literes üveg		—·32

E) Tollak.

Toll aluminium, kicsi	drbként	—·02
Toll aluminium, nagy	drbként	—·03
Toll vágotthegyű szűrke	drbként	—·03
Toll vágotthegyű, új arany	drbként	—·03
Toll gömbhegyű	drbként	—·03
Toll 0-ás	drbként	—·03
Toll 1-es	drbként	—·03
Töltő toll	drbként	1·92
Hozzávaló póttoll	drbként	0·12

CSENDŐRSÉGI LAPOK

SZERKESZTI PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 12 pengő,
félévre 6 pengő, negyedévre 3 pengő

Megjelenik
havonta kétszer

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Budapest, I., Országház-utca 30.

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy Isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

Prohászka Ottokár.

A Mindeneket teremtő és megtartó Isten dicsőségének hirdetése közben, egyházának és a lelkeknek szolgálatában, a dölyfös és elbizakodott hitetlenség ellen harcolva összeesett a maga csataterén, a szószeiken Prohászka Ottokár, Székesfehérvár püspöke. A Mindenható visszarendelte az ő hűséges szolgáját az igazi Életnek abba a birodalmába, amelynek létezését olyan fanatikus hittel és meggyőződéssel hitte és hirdette földi életében. Az élet és halál fenséges miszteriuma, a lét vagy nem lét örökkévaló problémája, az igaz Útnak és az Igazságnak töprengő keresése adták élete célját és tartalmát s emelték egyéniségét messze a földi élet dimenziói fölé, isteni küldetéséhez méltó hatalmas szelleme és sajátosan tökéletes emberi tulajdonságai pedig mint embert is oda predesztinálták, ahol utolsó szavával is Istenének dicsőségét hirdette: a szószekekre.

Az egész ország megkönnyezte, amikor elment az életből. Nem a katolikus egyház vesztesége ő, hanem az országé és a nemzeté, amely minél kisebb, minél elhagyottabb és szegényebb, annál jobban és fájdalmasabban érzi egyetemes szellemi kincsének veszteségeit. Prohászka Ottokár nem mint katolikus püspök volt nagy, hanem mint ember; mint dokumentuma az emberi tökéletességnek, aki nem azért volt pap, mert az volt a hivatása, hanem, mert más nem tudott lenni. Nemesak a kath. egyházé tehát, hanem valamennyiünké a szomorú jog, hogy fájó sóhajtással kísérjük utolsó útjára.

Nagy egyéniségek nem férnek meg egy vallásfelekezet korlátai között. Ő sem fért meg. Szüntelenül munkálkodó, az Istenség arányaihoz feltörekvő szelleme nehezen fért meg a dogmák korlátai között s csak egy másik nagy tulajdonsága, egyháza iránt való törhetetlen és önmagának megtagadásáig menő engedelmessége mentette meg a római kongregáció indexétől. Anyaszentegyházának hűséges fia volt, egész szívével, lelkével s szavának minden félelmetes erejével mindig és egyedül a katolikus egyházat szolgálta, hite a fanatizmusig erős volt, meggyőződése pedig annyira sziklaszilárd, hogy a mások meggyőződését is tiszteltben merete tartani. Vallását megtartotta, féltékenyen megőrizte és hirdette, mert azt isteninek tudta, de nem türelmetlenkedett senkivel szemben sem, aki más külsőségek között imádta az Örökkévalót.

És még, amikor egyházának igazságaiért harcolt, akkor is meg tudta őrizni a tárgyilagosságát s ez különös szuggesztív erőt adott szónoklatainak. A filozófia mestere volt; tudta, hogy a logika fegyverei még a templomi szószeiken is verhetetlenek, a szenvedély fegyverei ellenben veszedelmesek, mert az ellenfelet nem semmisítik meg, csak felkorbácsolják és önvédelemre kényszerítik, az ilyen harcot pedig méltatlannak tartotta az Istenséghez, akit szolgált.

Tevékenysége az egyházon kívül is fáradhatatlan volt és áldásos. Hivatását nem látta kimerítve a lelkipásztori tevékenységben. A tudománynak, különösen azonban a filozófiának nem egyházi vonatkozásban is egyik vezéralakja és tekintélye volt, állandó elfoglaltsága és soha nem szünetelő munkája mellett arra is tudott időt szakítani, hogy munkásságát a közélet terére is átvigye annyira, amennyire azt jónak és szükségesnek látta, mint a szónak és tollnak hivatott művésze világi értelemben is a nemzet nagy értékei közé tartozott.

Prohászka Ottokárnak ez a nagy, nemzeti értéke s elvesztésének az egész nemzetet átható gyásza adta a tollat a mi kezünkbe is, hogy ezen a helyen, amelyet egyébként csak a magunk szűkebb körének szentelünk, mi is elbúcsúzzunk tőle s Istenhozzádot küldjünk utána utolsó útjára. A mustármag, amelyet a lelkekbe elvetett, a mi lelkünkben is termő talajra talált, az Igazságot, amelyért ő a szó isteni erejével harcolt, mi földi fegyverekkel védelmezzük. Nem állunk egy vallásfelekezet szolgálatában sem, hanem csak az Istenében s mégis mindnyájan a magunkénak érezzük őt, mert ő is a mindnyájunk Istenének volt a küldöttje. A nemzetnek, amely őt gyászolja, mi is része vagyunk, a gyászból tehát mi is részt kérünk magunknak.

És végül azok mellett a szolgálatok mellett, amelyeket Prohászka Ottokár Istennek és a lelkeknek tett, nem szabad megfeledkeznünk azokról sem, amelyekkel hazaszeretetének adózott. Az Isten és a haza fogalma összekulcsolódott az ő mesteri kezében, a mindent átfogó, nagy, isteni szeretet keretében helyet talált a nemzet és a haza szeretetének is, az egész keresztény emberiséget átölelő s a lelkek feltámadását hirdető krisztusi hit mellett hitte, vallotta, hirdette és imába foglalta azt a feltámadást is, amelyet mi is hiszünk és vallunk: Magyarország feltámadását.

Ottokár püspök most eljutott oda, ahova szomjazó lélekkel vágyódott: az örök pihenés és örök jutalom mennyei birodalmába, mindennél jobban szeretett Istene színe elé. Mi pedig, akik egyelőre még itt maradtunk, könnyes szemmel nézünk a túlvilág misztikus kódében elvesző alakja után: Eccc Sacerdos Magnus!

A vadászat törvényes gyakorlása.

Irta: ÉLTHES GYULA dr.

A vadászat egykorú a honfoglaló magyar nép legrégebb történetével. Már az ősmagyar monda azt tartja, hogy Nimrót (Ménrót) közös ősiük fiai, Hunor és Magor (Magyar) egy esodálatos nőstényszarvasra vadásztak, miközben eljutottak a Meotisz-tó ingoványos szigetére, hol meglepték Dul király mulatozó két leányát, elrabolták és nőül vették őket, kíséretük pedig a királyleányok hölgyeivel házasodott össze. Idővel elszaporodtak és Etelközből Szcitiába vonultak.

Ez az ősmagyar monda és minden történeti adatunk azt bizonyítja, hogy a honfoglaló magyaroknak már a döntői hazájukban, majd Etelközben is főfoglalkozásuk az állattenyésztés, a vadászat és a halászat volt. A honfoglaló őseink a földművelésre csak akkor tértek át, mikor ezeréves hazánk földjén végleg letelepedtek és rövid száz év alatt állammá szerveződtek. Az őstermelés mellett azonban a vadászat és a halászat ezután is egyik leghasznosabb és legkedveltebb foglalkozási ága volt a magyarnak.

A vadászatnak régebben nem volt olyan nagy nemzetgazdasági jelentősége, mint napjainkban. Ma azonban a vadgazdaság éppen úgy, mint a méhgazdaság, a mezőgazdaságnak önálló és jól-jövedelmező ágaivá növekedtek. Igaz ugyan, hogy nagy vadban gazdag, hatalmas erdőségeinket Erdéllyel és a Felvidékkel együtt egyelőre elveszítettük, de a mai esonka ország területén is dus vadállomány vár puska lövésre. A forradalmak pusztításait a vadállomány már kiheverte, ami az okszerű vadvédelmi intézkedéseknek és a vadállomány új tenyésztéssel történt felújításának tulajdonítható. Most tehát újból megnyílt az alkalom, hogy ősi jogunkat hasznosítsuk, mert amilyen kitűnő

lovass és harsos, éppen olyan jó és bátor vadász-nemzet a magyar.

Ma az uradalmak a vadtermelés felesleges részét lelövik s mivel a mi közönségünk nem túlságosan kedveli az egyébként kitűnő és egészséges vadhúst, a lőtt vadnak nagyobb részét külföldre szállítjuk, ami külkereskedelmi mérlegünket javítja. Ezenkívül a vadat vérfelfrissítés és továbbtenyésztés végett is forgalomba hozzuk. E fontos érdekek védelme hatóságainknak és a védszemélyzetnek szigorú kötelességévé teszi, hogy az ország vadászterületeit az oda nem tartozó elemektől és a feltűnően elszaporodott orvvadászoktól megtisztítsák, egyben szigorúan ellenőrizzék, hogy a vadászati jogot az arra jogosultak a törvény akaratának és a nemzetgazdasági követelményeknek megfelelően gyakorolják.

Amint ismeretes, a vadászati jogot még az 1872:VI., majd az 1883:XX. törvénycikk szabályozta. A törvény nem nagy s mivel a vadászati jognak számtalan közrendészeti, magán- és büntetőjogi vonatkozása van, törvényben nem is lehet szabályozni mindazokat az eseteket, amelyek a mindennapi életben a vadászat gyakorlása közben felmerülhetnek.

Ez az oka annak, hogy a vadászati jog tartalma időközben annyira megnövekedett, hogy ma már hatalmas kötetek ismertetik és magyarázzák a kifejlődött jogszokásokat és a felsőbb hatóságok döntéseit, amelyeket az eljárásnál követnünk és azokhoz alkalmazkodnunk kell.

Ezúttal a vadászati törvény olyan kiegészítő anyagát szándékozom rövid összefoglalásban ismertetni, amelyeket a törvényben meg nem találunk, de amelyek kitűnő vadászati könyveinkben, így az Egerváry-féle döntvényekben, vagy Kolozsváry Bálint szakkönyvében legnagyobb részben feldolgozva vannak, vagy amelyek saját büntető praxi-

Magyar tavasz.

Sírhatsz, síkonghatsz... hasztalan kíséri
Jajszód — sírályként — habját vad vizeknek —
Jövőbe látó jósok lángigéi
Kövekre hullnak... semmiségbe vesznek:
Kihalt a hit... ledőlt a templomoltár.
Proféciákban nincs többé varázs,
Intó, könyörgő szózat mitsem ér már. —
Korbács kell itt, vagy új Isten-csapás!

Korbács, mely zsibbadt, ernyedt tagjainkon
Szegecs szíjjal ver, vág végig veszettül!
Hogy felserkentsen — tenni megtanítson.
S felszisszenjünk a fájó gyötrelmetül...
Isten-csapás, mely gyásszal földre sújtva
A bosszú poklát kebleinkbe oltja —
E nép csak úgy tud talpraállni újra,
Ha meggyalázva ott hevert a porba...

Tünt ezredévnék mártírszenvedése
S derűje kísért könnyfelhőkön át:
Óh! hányszor volt kereszt a jóknak bére.
Hányszor viseltünk fénylő glóriát!
Hányszor mosolygott biztató szívárvánu
Borús egünknék pirkadó felén,
S hányszor zokogtunk elhagyatva, árván.
Mint most, — mikor csak állat a reménu!

Tavasza van... Szellő ring a tar fa ágán. —
Rajtunk enyészet, átok árnya ül...
Mímelt öröm, kéj, restség lomha ágyán
Hempergünk tétlen, tehetetlenül!
Pedig, ha gyáva rabtartóink látnák.
Hogy megmozdul az elnyomott keze
És rázza, rázza börtönének zárját:
A szolgálcsorda megfélemlene...

De így... de így... göggel, kacagva nézik.
Hogy egymást marjuk, mint dühödt vadak —
És nem félünk, hogy új törvény sötétlik.
Hajónk süllyed... a zúgó ár dagad...
És nem félünk... hogy ránk véres, viharzó,
Közélgő végzet szörnyű réme les:
Maholnap elfogy... nem lesz egy koporsó.
Egy koldus-rongy, egy rög, mely elfedez...

S ha nem lesz, úgy kell, akkor tán okulunk?
Előkerül őszentségünk: a kard.
Komor, királyi, hűn haragra gyulunk.
S parázsló vérünk bősztusára hajt...
Nyomor fulánkja öntudatra ébreszt
És nem türünk tovább kínzó nyögöt:
Győzelmi torba fullasztjuk a szegényt,
Mit homlokunkra gall gazdag süttöt!

Vályi Nagy Géza.

sunkban előfordultak, különös figyelemmel a csendőrség tevékenységére, mert a csendőrt, amikor nyomozói tevékenységet fejt ki, bizonyos fokig úgy tekintjük, mint a jó büntetőbíró. A csendőrnek ugyanis tudnia kell, hogy az adott esetben forog-e fenn büntetendő cselekmény, vagy sem, neki előlégesen már el kell bírálania az esetet, hogy feljelentését az illetékes hatósághoz kellő alapossággal tesse meg. Az eset helyes megítélése azért is fontos, mert legtöbbször azt a kérdést is el kell döntenie, hogy a gyanúsítottat igazolásra szólítsa-e fel, a bűnjeleket őrizetbe vegye-e, avagy a gyanúsítottat elővezesse? Ezek az úgynevezett kényszerintézkedések súlyosan sértik a minden állampolgárt megillető személyes szabadságot, tehát kétszer is meg kell gondolni a csendőrnek, hogy túlbuzgóságból a szükséges tárgyilagosságot és a helyes ítélőképességet el ne veszítse és a polgárokat alapos gyanú, vagy kellő bizonyítékok nélkül ne zaklassa.

A vadászati jogvédelem nemcsak a vadászat törvényszerű gyakorlásának biztosításából áll, hanem korlátozza magát a jogosítottat is, amikor felállítja az általános és különös tilalmi időket, amelyeknek betartására a törvény a tulajdonost és a haszonbérletet is egyaránt kötelezi.

Maga a vadászat bizonyos meghatározott területen gyakorolható és csak olyan módon (lőháton, ebekkel, lőfegyverrel), ahogy azt a törvény meghatározza. Megtiltja a törvény a vadak fiamnak elfogását, tojásainak elszedését, szabályozza a forgalombahozatalt, az eladást, a szállítást. Megállapítja a vadászati károk előfeltételeit, jogot ad a vadászatra jogosítottnak a területén *kóborló* ebek és macskák elpusztítására, a közrend fenntartására hivatott hatósági közegeknek, így a csendőröknek is, arra, hogy a gyanús egyéneket felszólíthassák, igazoltathassák, átkutassák, a bűnjeleket őrizetbe vegyék, a gyanúsítottat elővezesse, a vadászatra jogosított pedig az idegeneket a vadászati területről kitilthassa. Aki a vadászati törvény rendelkezéseit, vagy tilalmait megszegi, kihágást követ el, szigorú büntetésben részesül és az okozott kárt meg kell fizetnie.

Vadászati kihágás elkövetése csak akkor állapítható meg, ha a vétkességet fennforogni látjuk. A vétkesség akkor forog fenn, ha a tettes a törvénybe ütköző cselekményét *szándékosan, vagy gondatlanságból* követte el. A gondatlanságot csak akkor nevezhetjük vétkesnek, ha a rendes ember szokásos gondossága nincs betartva, vagy a mulasztás elkerüléséhez különös szakértelem lett volna szükséges. Természetesen a vadászok, ha a vadászatot gyakorolják és kihágást követnek el, nem hivatkozhatnak a nemtudásra, például a vadászterület határainak nemismerésére, mert a vadászati törvény rendelkezéseit és a vadászati terület határait minden vadásznak ismernie kell. A belügyminiszter több esetben azokat a *meghívott vadászvendégeket is megbüntette* vadászati kihágás miatt, akik a határnak tévedésből történt átlépésére hivatkoztak és csak kivételesen történt meg, hogy teljes jóhiszeműség és a tévedés igazolása esetében a kiszabott büntetés végrehajtását egy évi próbaidőre felfüggesztette.

A vadászati kihágást csak az követheti el, aki büntetőjogi szempontból beszámítható. A beszámíthatóság hiánya a kihágás alól mentesít. Így

az elmebeteg, vagy a cselekvőképtelen gyermek vadászati kihágás miatt nem büntethető. Ha tehát a vadászati kihágást 8—14 éves gyermekek azzal követik el, hogy a töröket vagy hurkokat kirakják az erdőben, vagy a mezőn, a nyomozást teljesítő csendőrnek kötelessége kideríteni és a szükséges bizonyítékokat megszerezni, hogy a gyermekek a szülők vagy más hozzátartozók megbízásából és utasítására jártak-e el, mert a szülőket és hozzátartozókat is fel kell jelenteni, akiket éppen úgy megbüntetnek, mintha a töröket vagy hurkokat maguk tették volna ki.

Büntetőtörvényeink szerint jogsértő cselekményeket már a tizenkét éves gyermek is követhet el, mégis a joggyakorlat szerint a tizennégy éven aluli kiskorút rendszerint mentesítik a büntetés alól, míg a tizennégy éven felülinél a testi és az értelmi fejlettség, a belátási képesség jön számításba a büntetés kiszabásánál. A feljelentést ezekben az esetekben azonban feltétlenül meg kell tenni, mert a szülők anyagilag felelősségre vonandók és azt, hogy valaki kihágás, vagy más büntetendő cselekmény miatt megbüntethető-e, vagy sem, csak az arra illetékes büntetőbíró (a főszolgabíró, a járásbíró, az állami rendőrség kapitánysága, a törvényszék) állapíthatja meg.

A vadászati törvény mindössze kilenc vadászati kihágást jelöl meg, de ez csak általános megjelölés. Anélkül, hogy a törvényben megjelölt kihágásokat ezúttal felsorolnám, amelyek amúgy is ismereteseek, kiemelni kívánom, hogy ha a tettes a vadászati kihágás elkövetésénél szolgákat vagy napszámosokat alkalmaz, a kihágás miatt ezeket is fel kell jelenteni, mert ezeket is megbüntetik. A rájuk, mint segédekre, vagy hajtókra külön-külön kiszabott pénzbüntetésért a tettes felelős. Ha pedig a segédek a tettes hozzátartozói, családtagjai, cselédei vagy tanoncai, ezek szintén feljelentendők s ha a kiszabott pénzbüntetést nem tudják megfizetni, nem kell elzárást elszenvedniök, mert a pénzbüntetéseket a tettes vagyonából hajtják be.

Ha nemcsak vadászati kihágás forog fenn, hanem azzal együttesen más büntetendő cselekmény, például lopás, vagy súlyos testisértés vétsége is látszik fennforogni, a nyomozást teljesítő csendőr a súlyosabb vétség vagy büntett elbírálására illetékes hatóságokhoz (ügyészség, járásbíró) teszi meg feljelentését; a vadászati kihágásra vonatkozó jelentését is ebbe foglalja, mert a büntetendő cselekményeket együttesen fogják elbírálni.

Fontos tudni azt is, hogy a vadászati kihágás miatt a feljelentést a rendőri büntető bíróságnál (főszolgabíró, az állami rendőrség kapitánya) a tett elkövetése napjától számított *három hónap alatt* kell megtenni, mert ellenkező esetben a kihágás büntethetősége elévül és a tettes a büntetés alól mentesül. Ha azonban nincs fegyvertartási engedélye, vagy vadászjegye, e kihágások alól nem mentesül, mert ezeknek az elévülése *egy év, illetőleg hat hónap*, az okozott károk megtérítésére pedig hárminckét éven belül mindig kötelezhető.

Amint már említettem, a vadászat mindig csak meghatározott területen gyakorolható. Így tehát hiába van valakinek fegyvertartási engedélye, vadászati jegye, sőt vadászterülete is, *másnak a vadászterületén* a vadászatot nem gyakorolhatja. A vadászatra jogosított tulajdonosnak joga van a tulaj-

donát képező vadászterületről mindenkit kitiltani, kivéve, ha a vadászterületen átvezető nyilvános közutakat és engedélyezett magánutakat használja. Aki engedély nélkül magánvadászterületre lép, erdő-, illetőleg mezőrendőri kihágást követ el és cselekménye büntetés alá esik.

Ezek a szigorúbb szabályok a magánvadászterületre vonatkoznak. A községi vadászterületen, vagy vadászatilag hasznóbérelt magánvadászterületen idegenek járás-kelése csak akkor kifogásolható, ha megjelenésük az erdő- és a mezőrendőri törvények szerint jogosulatlan, vagy ha magatartásuk gyanús, — például vadászati kihágás látszik fennforogni, mely esetben igazoltathatók és megmotozhatók. Gyanúsak lehetnek elsősorban azok, akik a vadászat gyakorlására, a vadak elfogására vagy elejtésére alkalmasan vannak felszerelve. Azért, mert valakinek a vadászterületen földje van, vadászati felszereléssel nem jelenhet meg. Annál inkább gyanús az, aknek közvetlen érdekeltisége nincsen, vagy az utakról letér, vagy nála hurkot, tört, vagy csapdát lehet sejteni.

A vadászati törvény 42. §-a szerint „a vadászatra jogosított tulajdonos vagy hasznóbérlője és a felvigyázó személyzet, nemkülönben a közrend fenntartására hivatott közegek jogosítva vannak mindenkit, akit *tilos vadászat*on kapnak, ha magát fel nem ismerhetővé tette, nevét eltagadta, vagy állandó lakhelye ismeretlen, a legközelebbi községi hatósághoz kísérni, hogy kiléte kiderítettessék“. A felvigyázó személyzet alatt a vadőröket, esetleg az erdő- és mezőőröket, a „közrend fenntartására hivatott közegek“ alatt pedig a csendőrségi, rendőrségi és pénzügyőri közegeket kell érteni.

Amint már említettük, a vadászatra jogosított és ennek alkalmazottai a vadászterületen talált idegeneket igazoltathatják és ha gyanúsak, át is kutatathatják, tekintet nélkül arra, hogy vadásznak-e, vagy sem. Ezzel szemben a belügyminiszternek a csendőrkerületi parancsnokságokhoz intézett 30.683—1894. B. M. számú körrendelete kiemeli, hogy orvvadász ellen, minthogy a tilos területen való vadászat az 1883. évi XX. törvénycikk 39. §-a értelmében nem képez hivatalból üldözendő kihágást, a csendőr csak a vadászterület tulajdonosának, vagy bérlőjének, illetőleg ezek megbízottjának kérelmére van hivatva fellépni, *a tilos időben vadászók ellen azonban hivatalból, tehát feljelentés nélkül is*. A vadászfegyvert az elejtett vaddal együtt minden esetben őrizetbe kell venni és az illetékes hatósághoz be kell szolgáltatni.

Tilos vadászat a kíméleti tereken és a kíméleti (tilalmi) idők alatti, továbbá a tiltott eszközökkel vadászás. Ezeket a kihágásokat elkövetheti nemcsak az idegen, hanem a vadászatra jogosított is a saját területén, akivel szemben tehát éppen úgy el kell járni, mint az idegennel szemben. Tilos vadászat az is, ha valaki vadászati jegy nélkül, vagy hamis, vagy lejárt, vagy másnak nevére szóló vadászati jeggyel vadászik. A csendőr a vadászati jegy felmutatására köteles felszólítani mindenkit, akit vadászás közben talál. A 30.683—1894. B. M. számú rendelet erre szigorúan utasítja a csendőröket. Vasúton a vadászati jegy felmutatása helyett a csendőrök csupán a fegyvertartási engedély felmutatását követelhetik.

A vadállomány védelmét szolgálják a vadak fiainak elfogása, a szárnyasok fészkeinek szétrombolása és a tojásaik elszedése ellen kiadott szigorú földművelésügyi miniszteri rendeletek. Ezek hivatalból üldözendő vadászati kihágások. A belügyminiszter 3965—1901. számú határozatában azt is vadászati kihágásnak tekintette, hogy az elítéltek a tavaknál vadrécefiakat botokkal üldöztek és elfogni igyekeztek.

A vadászati érdekeket védik az általános és különös kíméleti idők, amelyek megszegése súlyos beszámítás alá eső kihágás, különösen, ha tiltott eszközökkel és hasznos vad elejtésével követik el. A vadászat védelmét szolgálja ugyanis a törvénynek az a rendelkezése, hogy vadászat csak lőfegyverrel, vagy lóháton és bármilyen vadászebek használatával gyakorolható. Minden más eszközzel a vadászatnak gyakorlása tiltott cselekmény, amely sérti a vadászat és a közbiztonság érdekeit és a vadállomány védelmét.

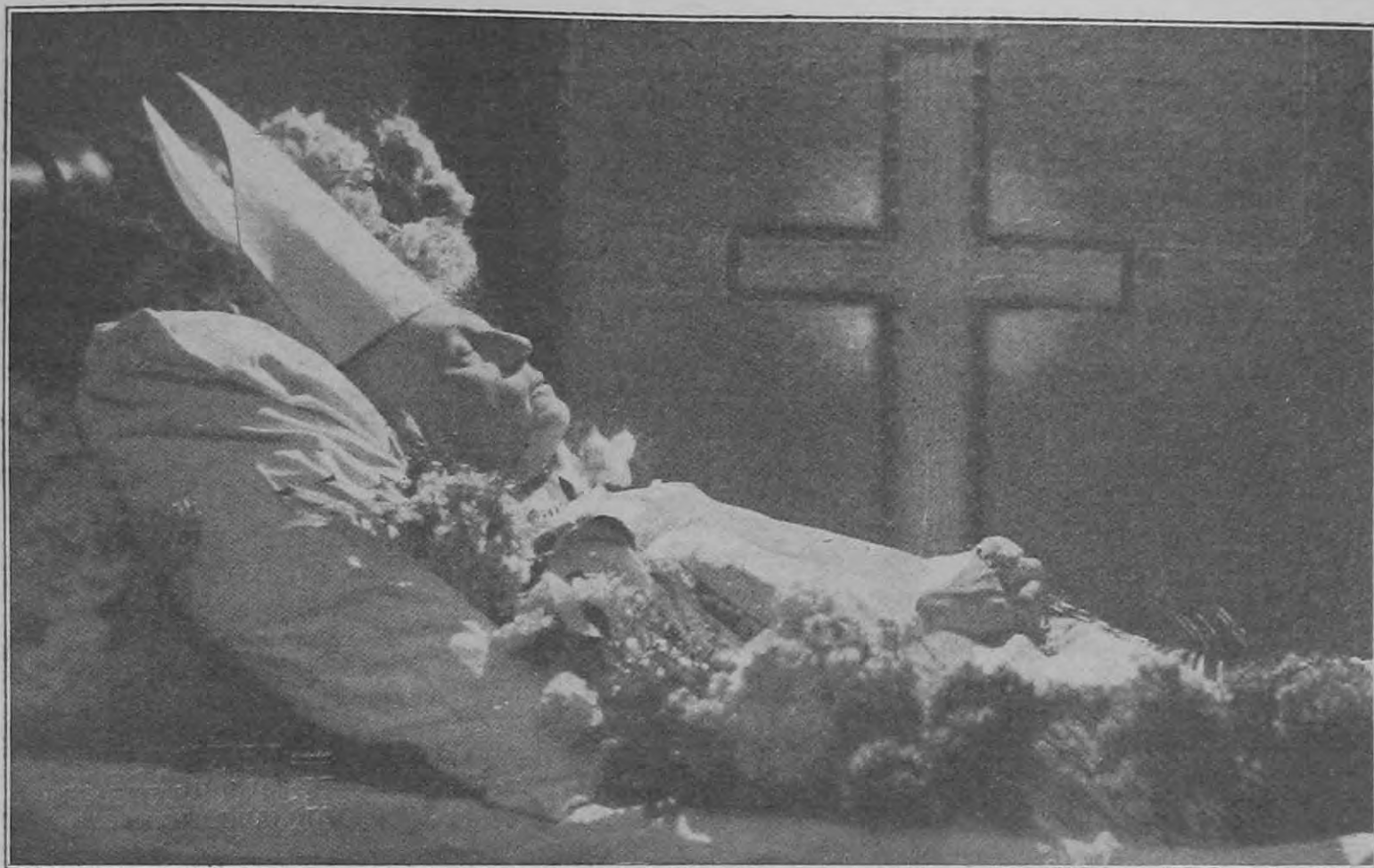
Ugyancsak ezt a célt szolgálja az élő, vagy lőtt vadakkal, a vadhússal, a vadtojásokkal való forgalomnak szabályozása is. A tilalmi időszakban az első tizennégy napot kivéve, vadat általában, vagy ha a tilalom csak némely vadra vonatkozik, ezeket árulni, venni, vagy nyilvános helyiségben étlapra jegyezni nem szabad. A törvénynek ezt a rendelkezését több új, nagyfontosságú rendelet egészíti ki.

A tilalom lőtt (elejtett), élő és hullott vadra, egész, vagy feldarabolt állapotban egyaránt vonatkozik, de nem vonatkozik a vadaskerti vadra, a hatósági ellenőrzés alatt álló hűtőházakban, a fagyasztókban kezelt és vadtenyésztőkben vásárolt, illetve eladott vadakra, továbbá a kitömött vadakra és vadbőrökre.

Nem követ el kihágást az, aki *már feldolgozott* és emberi élvezetre alkalmas állapotba hozott vadhúst hoz forgalomba, vagy jegyez étlapjára. Így nem kihágás az, ha vendéglős vadpástétomot kínál vendégének.

A 6296—1887. K. M. számú rendelet megjelöli, hogy postai szállításra milyen vadakat milyen időszakban szabad elfogadni. A szarvasdávadbika és tehén, az őzbak és őztehén a szállításra csak akkor vehető fel, ha nemzórészeiket meghagyják. A vadaskerti vad származását a származási terület vadászati jogosítottjának az illetékes községi előjáróság láttamozásával ellátott bizonyítványával kell igazolni.

Az élő, hasznos vadaknak és szárnyasok tojásainak külföldre való szállítására a földművelésügyi miniszter engedélye alapján az alispán (polgármester) ad szállítási igazolványt. Enélkül a szállítmányt a vasút, a posta, vagy a hajózási vállalat nem veheti fel s ha mégis megtörtént, a felvétel helyének csendőrségét vagy rendőrségét azonnal értesíteni kell és a szállítmányt a községi előjáróságnak kell átadni. Aki a kihágást elköveti, köteles a büntetésen felül az eljárási, a vadetelési és kezelési költségeket megfizetni. A vadszállítmányt távirati úton a károsult vadászati jogosítottnak rendelkezésére bocsátják. Ha a károsult ismeretlen, a szállítmányt el kell kobozni és azt a rendőrhatalom elárverezzi. Az árverésen csak az vehet részt, akinek vadászterülete van. Ha az árverés eredménytelen, a vadakat ott, ahol a lefogalás történt,

Prohászka Ottokár püspök a ravatalon.

szabadon kell ereszteni. A tojások felett a földművelésügyi miniszter rendelkezik.

A vadászati törvény a vadászatra jogosítottnak jogot ad arra, hogy a vadászterületén talált házimaeszkákat és kóbor ebeket elpusztítsa. Aki pedig ebét szándékosan ránézve tilos területre viszi, kihágást követ el. Csupán a nyájörző ebeket lehet a vadászati területre vinni, ha első lábaik térdein alul három centiméternyire lógó kolonccal vannak ellátva.

Lelőni csak *kóbor* kutyát szabad. A macskát bármikor, minden feltétel nélkül le lehet löni, csak akkor nem, ha közvetlenül lakóház közelében, az udvaron vagy a kertben tartózkodik. Kóbor kutyának — bármilyen fajú is — azt tekinthetjük, amely nincs felügyelet alatt, nincs gazdájának hatalomkörében, vagy amint Kolozsváry mondja: „saját szakállára“ vadászik. Ezeket nyugodtan le lehet löni. Lelőhető a kolonccal ellátott nyájörző kutya is, ha a nyájtól és a pásztortól eltávolodik és nincs őrizet alatt. Adott esetben így döntött a Kúria.

Ha a vadászati területen talált kutyát kóbor kutyának nem lehet tekinteni, akkor lelőni sem szabad, mert aki lelövi, az a Btk. 418. §-ába, vagy a Kbt. 127. §-ába ütköző tulajdon elleni vétséget, illetőleg kihágást követ el és még kártérítést is köteles fizetni. A nem kóbor kutyát be lehet fogni és fogva lehet tartani mindaddig (nincs határidőhöz kötve), amíg a gazdája az okozott kárt meg nem téríti. Kártérítést akkor is kell fizetni, ha a kutyáját nem lehetett elfogni. A Kúria egyik döntvénye szerint a zárt kertbe behatoló és ott kárt okozó vadászebet a kert tulajdonosa lelőheti.

Orvvadászatot követ el az, aki másnak tulajdonában, vagy haszonbérletében levő vadászati te-

riületen a vadászatra jogosult engedélye nélkül szándékosan, jogosulatlanságának tudatában űzi a vadászatot. Ugyanezt követi el az is, aki hivatalos vadászon nem kártékony vagy ragadozó, hanem a vadászatból kizárt, hasznos vadat ejt el, vagy arra vadászik. Elkövetheti az orvvadászatot magánvadászterületen a vadászatra jogosított haszonbérlet is, ha olyan fajú vadat ejt el, amelynek vadászására a haszonbérletből ki van zárva, vagy például az is, akinek csak két nyúl lelővése van megengedve, de hármát, vagy többet lő le.

Egészen nagy irodalma van annak, hogy hogyan lehet vadászni és mi a vadászás tényálladéka. Általában, aki vadászásra felkészült állapotban van, lesben áll, a vadat üldözi, vagy keresi, akár fegyverrel, kutyával, bottal, hurokkal, törrel, csapdával, kövekkel vagy csak puszta kézzel is, *elkövetheti a vadászati kihágást*. Elégséges, ha felriasztja a vadakat, hogy azok a szomszéd területre meneküljenek, vagy ha ugyanezen célból hajtókkal vagy ebekkel űzi a vadat, fő az, hogy szándékos legyen, mert ha a vadak üzése bebizonyítottan csak pajkoságból történt, a tettesek nem követnek el kihágást, csupán kártérítéssel tartoznak.

Még ma is sokszor találkozunk azzal a téves felfogással, hogy vadászati kihágást töltetlen fegyverrel nem, hanem csak töltött fegyverrel lehet elkövetni. Amint az előbbiekből láthatjuk, a vadászati szakirodalom már régen túl van ezen és legfelsőbb bíróságaink is számtalanszor kimondották már, hogy elköveti a vadászati kihágást az is, aki töltetlen fegyverrel, idegen vadászterületre lép, avagy bottal, vagy bármely más eszközzel a nyulakat hajtja, vagy agyonüti. Vadászati kihágás az is, ha saját területemen állva, lelövöm a szomszédos,

idegen területen levő vadat, vagy idegen területen állva, lelövöm a saját területemen levő vadat.

A vadőr, vagy vadászeseléd csak akkor követ el vadászati kihágást, ha a gazdája megbízásából elejtett vadat saját maga számára tartja meg. Viszont elkövethet vadászati kihágást a tulajdonos is, ha a vadászati jogot haszonbérbe adta vagy birtoka nem üti meg az önálló vadászterület mértékét, vagy ha meg is haladja például a kétszáz holdat, de annak önálló vadászati területté alakításáról kifejezetten lemondott.

A vadászati kihágás jellegzetes tulajdonsága az, hogy a vad uratlan, szabad állapotban levő legyen, mert ha az eltulajdonítás megvan, akkor lopásról, vagy sikkasztásról lehet szó. Erre vonatkozólag rendkívül érdekes a Hatásköri Bíróság 49—1909. számú, irányadónak tekintendő meghatározása: „A szabadon élő vad uratlan jószág, de az általános magánjogi szabálytól eltérőleg nem akárkiné, hanem csak a vadászatra jogosítottnak van joga, hogy a vad tulajdonát foglalással megszerezze. Amíg a vad uratlan, senkinek tulajdonában, birtokában nincsen és így fogalmilag ki van zárva, hogy lopás, jogtalan elsajátítás, esetleg a vagyon ellen irányuló más büntett vagy vétség tárgya lehessen“.

Vadászati kihágásnak tekintjük, ha a kutyától az idegen vadászterületen felszedett vadat elveszszük és elsajátítjuk, vagy ha ezt hullott vaddal tesszük, amelyre csak a vadászati jogosítottnak van elsajátítási joga. Nem kihágás azonban, ha a vadat a szomszéd területéről a saját területünkre kóbor kutyák, vagy gyermekek hajtják át, vagy valamely zajtól megriadva, tömegesen jönnek át és saját területünkön lepuskázzuk, vagy ha a vad a közutakra, közterekre, a község utcáiba, ha sebzetten is, betévedt és ott bárki elfogja. Mindaddig, amíg uratlan, elejtheti a közutakon bárki, anélkül, hogy kihágást követne el.

A minősített orvvadászat esetei azok, ha az orvvadászat éjjel, vagy bekerített helyen, vagy tiltott eszközökkel történt, vagy ha az orvvadászt álcázva, avagy másképpen ismeretlenné téve találják, vagy ha nevét eltagadja, álnevet mond be, vagy azt, aki tettenéri, veszélyesen fenyegeti, ellene fegyvert fog, vagy erőszakot használ.

A belügyminiszter adott esetekben kimondotta, hogy az éjjeli időt a nyári félévben (április—szeptember) esti hét órától, a téli félévben esti hat órától kell számítani. Tiltott eszközök a törvény szerint a török, a csapdák, a hálók, a hurkok, a lépvesszők és a tűzokoknál az agyonverés. A dúvadaknál a mérgezett csalétek. Ha az eszközök ki vannak téve, mellékes az eredmény, mert a súlyosabb beszámítás alá eső minősített vadászati kihágást elkövetettnek kell tekintenünk. Aki bottal követi el a vadászati kihágást, az nem a most említett, súlyosabb beszámítás alá eső minősített, hanem az enyhébb büntetés alá eső (26. §.) vadászati kihágást követi el.

A vadászati jogosított, vagy felvigyázó személyzete, valamint a közrend fenntartására hivatott közegek (csendőrök, rendőrök, pénzügyőrök) jogosítottak mindenkít, akit tilos vadászaton érnek, igazolásra felszólítani, bekisérni, gyanús viselkedésűeket megmotozni, a vadászati eszközöket, továbbá a jogosulatlanul elejtett vadakat őrizetbe

venni. Az elejtett vadat azért is el kell venni, mert ha a tettes elmenekül, a jogtalanul elejtett és magával vitt vadat idegen területen a vadászati jogosított nem tudja birtokába venni.

A vadorzónak ellentállást kifejtienie nem szabad, mert amint Kolozsváry mondja, az ellentállás a jogellenes támadás természetével bír és a sértett vadászati jogosítottat, vagy a vadőröket, illetőleg a közrend fenntartására hivatott közegeket a fegyverhasználatig menő jogos önvédelem helyzetébe hozza. Amilyen erős a vadorzó ellentállása, épp oly erős lehet vele szemben a védekezés is, sőt ha azt a vadászati jogosított, vagy a védszemélyzet megzavarodásból vagy félelemből túllépi, a törvény mentesíti a büntetés alól.

A fegyverhasználatra irányadónak tekinthetjük a 72.086—1895. F. M. számú rendeletet, amely a vadőrök fegyverviselési és fegyverhasználati jogát szabályozza. Ennek 3. §-a szerint fegyverhasználatra jogosítva van a vadőr:

a) azzal szemben, aki őt nyiltan, vagy orvul, élete vagy testi épsége ellen irányuló szándékkal megtámadja;

b) ha a tettenért, vagy alapos gyanúval terhelt égyén fegyverrel van ellátva és az előzetes felhívás dacára magát meg nem adja, illetőleg a birtokában levő fegyvert vagy más életveszélyt okozható eszközt a felhívásra el nem dobja, vagy esetleg védett helyzetéből előjönni vonakodik;

c) ha a vadőr figyelmeztető utasításainak ellen-szegül, őt szolgálata teljesítésében megakadályozni igyekszik;

d) az ellen, aki mint többször büntetett vadorzó a vadászterületről előzetes felhívásra távozni nem akar és a karhatalommal való kivezetésnek tettelesen ellenáll.

Nem szabad a vadórnek fegyverhez nyúlnia, ha a vadorzó megadja magát, vagy ha megfutamodik. Az előbbi felsorolt esetekben is csak addig szabad a vadórnek fegyvert használnia, amíg a tettest ártalmatlanná teszi, vagy a támadást visszaveri. A kényyszerű fegyverhasználatnál könnyű harcképtelenségre, láblövésre, vadászkes, vagy szuronyhasználatnál a kar megsebzésére kell törekednie. Menekülés közben a vadorzó ellen csak abban az esetben használhat fegyvert a vadór, ha futás közben is megtölthető fegyver van a vadorzónál vagy ha felszólítására a fegyvert el nem dobja, vagy az eldobott fegyvert újból felveszi, végül ha fegyverrel kezében fedezékbe vonul.

Vadászati kihágási ügyekben a csendőrség hivatalból köteles eljárni és a feljelentést megtenni a) a tiltott időben való vadászat; b) a vadak fiának elfogása, a madarak fészkeinek elrombolása, tojásaik elszedése és c) a hasznos vadak tiltott időben való lövése, vétele, eladása és az azokkal való orgazdaság eseteiben.

Magánindítványra tehető folyamatba a rendőri büntető eljárás a) az egyszerű orvvadászat, b) a minősített orvvadászat, c) a vadászati jogosított megtámadása és a vadászat gyakorlásának megakadályozása, d) a vadászebnek idegen területre való szándékos bevitele és végül e) a nyájörző ebek kolonc nélküli tartása eseteiben.

Nem hivatalból üldözendő vadászati kihágás esetében panaszjoga a csendőrségnek nincsen, ma-

Képek Prohászka Ottokár püspök temetéséről: A gyászszertartáson résztvett Kormányzó Úr Ó Főméltósága és József kir. herceg Ó Fensége is.

gánvádló panaszára azonban a csendőrség köteles a nyomozást lefolytatni és a feljelentést megtenni. Az előterjesztett szóbeli magánindítvány arra való tekintettel, hogy a csendőr jegyzőkönyvet nem vesz fel, csak akkor joghatályos, ha a magánindítványra jogosult a csendőrségi II. szolgálati utasítás A) Általános Rész „Függeléke“ IV. részében foglalt II. számú minta szerint szerkesztendő „Nyilatkozat“-ot kiállítja, melyben sajátkezű aláírása (kézjegye) és két tanu aláírása mellett kifejezetten kéri a cselekmény nyomozását és megtorlását. E nyilatkozatot a csendőri tényvázlathoz kell csatolni.

A feljelentés kellékeivel felesleges e helyen foglalkoznunk. Fő, hogy lehetőleg rövid, világos legyen. A szükséges adatokon kívül meg kell jelölni a bizonyítékokat, a felelős személyeket is, az okozott kárt és a lefoglalt, illetőleg őrizetbe vett bűnjeleket.

Végül megemlítjük, hogy vadászfelszerelés alatt minden olyan tárgyat kell érteni, amelyet az orvvadász vadászatra felhasználhat. Ezek a fegyver, a kutya, a vadásztáska, a vadesalogatók, a töltények, a sörét, a lőporkészlet, a hátizsák, a lőportartó, a vadászbót, a vadászkés, a kutyakorbács, a vadászszíp, a tölténytáska, a távcső, az uhu, a sólyom, a csapda, a hurok, a háló, a török stb.

A csendőröknek kötelessége a vadászati és fegyveradó lefizetését is ellenőrizni és evégett a vadásztól a vadászjog felmutatását kell követel-

niök. Ugyanakkor ellenőrizniük kell azt is, hogy van-e a vadásznak fegyvertartási engedélye. *Ez utóbbi hiánya különösen súlyos büntetőrendelkezés alá esik.* A vadászjegy hiánya miatti jövedéki kihágás a pénzügyigazgatósághoz tartozik. A kiszabott pénzbüntetések egyharmada a feljelentőt illeti.

Az, akinek fegyvertartási vagy vásárlási engedélye nincsen, vadászjegyet nem kaphat és községi vadászterületet nem haszonbélhet.

Ha a fegyveres erő vagy a csendőrség tagja követ el vadászati kihágást, a feljelentést a terhelt előljáró katonai parancsnokságához kell megtenni. Ha a katonai parancsnokság terhelt ellen eljárást nem indít és terhelt időközben a katonai kötelékből kilép, ellene az elévülési időn belül a rendőri büntető eljárást folyamatba lehet tenni.

Alig látszik oly bölcs, oly felemelkedett emberi lény, ki lassanként magát túl ne becsülné s ekkép nyavalygó állapot felé ne hajlanék, ha mindig vagy legalább rendszerint oly egyedekkel van érintkezésben, kik lelkileg nagyon alatta állanak. A legszerényebb kedély is ez által természet szerint lassankint türelmetlenné válik; mert mindig vagy olyat gördít ellene az őt környező kíséret, minék semmi alapja, vagy mit Pythagoráskint egy pillanat alatt feloldani bír.

Széchenyi.

Elfogás és elővezetés az új Szolgálati Utasítás alapján.

Irta: SOLTÉSZ IMRE ezredes.

Kétségtelen, hogy a régi Szolgálati Utasításnak legnehezebben elsajátítható része a 117. §. volt, mely az elfogást és elővezetést ismertette. A nehézség főképpen abban állott, hogy ebben a hosszú §-ban minden rendszer nélkül voltak felsorolva és csoportosítva az elfogás és elővezetés esetei.

Az új Szolgálati Utasítás az elfogás eseteit a minimumra csökkentette és a csoportokat az indokok súlya szerint áttekinthetőbben sorolja fel.

Az új Szolgálati Utasítás 44. §-ának 310. pontja az elővezetés eseteit az alábbiakban ismerteti:

310. A csendőr elővezetni köteles azt:

a) akit az illetékes bíróság vagy hatóság kifejezetten elővezetni rendel;

b) aki a csendőr előtt gyanussá válik s felszólításra magát igazolni nem tudja, vagy az igazolást megtagadja;

c) akinek igazoltatása alkalmával személyazonossága vagy igazolványának hitelessége iránt alapos kétség merül fel;

d) akinél olyan tárgyak vannak, amelyeknek törvényszerű bírhatása vagy használata iránt alapos kétség forog fenn;

e) akit éjnek idején gyanus körülmények között gyanus eszközök birtokában talál;

f) aki mint külföldi, jelentkezési kötelezettségének eleget nem tett vagy az ország területén engedély nélkül tartózkodik.

Összehasonlítva ezt a §-t a régi Szolgálati Utasítás 117. §-ának IX. pontjával, kitűnik, hogy az új utasítás elhagyta a régi utasítás összes elővezetési eseteit s ezek helyett az f) és g) pontok elhagyásával a fentieket vette fel.

Az elhagyott elővezetési eseteket az új utasítás rövidebb, helyesebb szövegezéssel az elfogás esetei közé vette fel.

Ennek a megváltoztatásnak indítóoka az volt, hogy a régi utasítás 117. §. IX. pontjának bevezetésében megemlített és a közbiztonságra veszélyesnek látszó egyéneket már a fokozott elővigyázat miatt is inkább elfogadandóknak kell tekinteni, míg a közbiztonságra a fellépéskor még veszélyesnek nem látszó egyéneket, nevezetesen azokat, akiket az új utasítás 44. §-ban megjelöl, inkább elővezetendőkként kell kezelni.

Lényegében az elfogás és elővezetés között alig van különbség; a bünvádi perrendtartás ilyen kifejezéseket nem is használ, a rendőrség szolgálati utasításában sincs ilyenekről szó és csupán a csendőrségi utasításban fordulnak elő, melyeket az elővigyázati rendszabályok tekintetéből kellett megkülönböztettképpen továbbra is meghagyni. Eltekintve az elővigyázati rendszabályoktól, lényegi különbség az elfogás és elővezetés között azért sincsen, mert mindkettőnek célja ugyanaz és mert az elővezetendőt is, ha a szükség úgy hozza magával, szintén el kell fogni és vele mint elfogottal eljárni.

Az elfogás eseteit az új Szolgálati utasítás 45. §-a a következőképpen ismerteti.

312. A csendőr elfogni köteles:

A) *Büntett vagy szabadságvesztéssel büntetendő vétség elkövetése, illetőleg annak nyomatékos gyanuja esetében azt:*

1. aki olyan büntettet követett el, amelyre a törvény halálbüntetést, életfogytig tartó vagy öt évet meghaladó szabadságvesztésbüntetést rendel;

2. akit tetten kapnak, vétség esetében azonban csak akkor, ha kilétét megállapítani nem lehet;

3. aki a bünvádi eljárást valakinek hamis vádlomásra bírása, a büntett nyomainak vagy a bűnjелеknek megsemmisítése, megváltoztatása vagy elrejtés által meghiusítani törekszik;

4. aki előzően elkövetett büntett miatt eljárás alatt áll;

5. aki ellen bizonyíték forog fenn, hogy a megkísérelt büntettet vagy vétséget végre akarja hajtani, vagy aki azzal fenyegetődik, hogy újabb büntettet vagy vétséget fog elkövetni;

6. aki rovott előéletű vagy rendőri felügyelet alatt áll;

7. aki megszökött, elrejtőzött vagy szökésre előkészületet tett;

8. akinek megszökésétől azért, mert állandó tartózkodási helye és foglalkozása nincs, alaposan lehet tartani.

B) *Bármely büntetendő cselekmény (büntett, vétség, kihágás) elkövetése, illetőleg annak nyomatékos gyanuja esetében azt:*

9. aki nem magyar honos és alaposan kell tartani attól, hogy szabadlábbon hagyása esetében a hatóság idézésére nem fog megjelenni;

10. aki magát igazolni nem tudja, vagy az igazolást megtagadja;

11. aki olyan természetű büntetendő cselekményt követ el, amellyel közbotrányt okoz és azt csak a tettes elfogásával lehet megszüntetni;

12. aki a büntetendő cselekményt a csendőr figyelmeztetése ellenére is folytatja.

C) *A következő kihágások esetében azt, illetőleg azokat:*

13. aki házalási engedély nélkül házal, vagy a házalási szabály rendelkezéseit áthágja;

14. aki tiltott mesterséggel vagy tiltott játékkal foglalkozik;

15. akik, mint mutatványosok vagy utcai zenészek működnek anélkül, hogy erre engedélyük volna, vagy akik az engedélyt áthágják;

16. akik hamis vagy gyanus igazolvánnyal vagy útlevéllal vannak ellátva, akik a hatóság félrevezetése végett álneveket használnak, hamis körülményeket adnak elő vagy ugyanabból a célből álruhában vagy másként átalakulva jelennek meg;

17. akik jogosulatlanul katonai vagy közhivatalnoki egyenruhát viselnek.

D) *Végül el kell fogni azt:*

18. aki ellen a bíróság vagy a rendőri hatóság előzetes letartóztatást vagy vizsgálati fogságot rendelt el, vagy aki ellen nyomozó levél vagy elfogató parancs van kibocsátva;

19. akit feltételes szabadságra bocsátottak, ha a reá vonatkozó rendelkezést vagy tilalmat megszegte;

20. aki jogerős ítélettel ki van utasítva vagy ki van tiltva, illetőleg akit a bíróság vagy a rendőri hatóság valamely helyen való tartózkodásra utasított, vagy valamely helyen való tartózkodástól el-

Képek Prohászka Ottokár püspök temetéséről: A gyászmenet a halott püspököt a délivasúti állomásra kíséri, ahonnan Székesfehérvárra vitték s ott temették el.

tiltott és ezt a rendelkezést, illetőleg tilalmat megszegi;

21. aki ellen bűnvádi eljárás van folyamatban, vagy akit büntett vagy vétség elkövetésével nyomtérősen gyanúsítanak és a kivándorlásra előkészületeket tesz;

22. aki valamely letartóztatási helyről, illetőleg a hatóság vagy a csendőrség őrizetéből megszökött;

23. aki gyanus körülmények között a közbiztonságra veszélyesnek látszik: pl. közveszélyes munkakerülő, engedély nélkül kolduló, kóborcigány stb.;

24. aki a szolgálatot teljesítő csendőrt megtámadta vagy veszélyesen fenyegette, durván szidalmazza vagy lealázó módon sértegeti;

25. aki az elővezetésnek ellenszegül, az őt elővezető csendőr rendelkezéseit nem teljesíti, vagy szökési kísérletet tesz.

313. Tetteskapás alatt értjük azt:

a) ha valaki a tettest vagy a részt a bűncselekményen rajtaéri;

b) ha a csendőr vagy más valaki mint szemtanu vagy szemtanu által figyelmeztetve a tettest vagy részt azonnal a bűncselekmény elkövetése után elfogta vagy üzöbe vette.

A 312. pont A) alpontja a büntett és vétség esetében szükségesnek mutatkozó elfogási eseteket ismerteti. Ezeket az eseteket a régi utasítás a 117.

§-ának V. a), VI. a), b), c), d), f) pontjai alatt sorolta fel.

Az új utasítás 312. pont B) alpontja bármely büntetendő cselekmény, tehát úgy a büntett, vétség, mint a kihágás eseteiben szükséges elfogási eseteket sorolja fel.

Ezeket az eseteket a régi utasítás 117. §-nak VI. g), h) és a VII. 1., 2. és 4. pontja jelöli meg.

Az új utasítás 312. pontjának C) pontja a kihágás eseteiben elfogandó egyéneket tünteti fel. Ezek az esetek a régi utasítás 117. §-nak VIII. 1., 3., IX. c), d) és e) pontjaiban vannak felsorolva.

Végül az új utasítás 312. pontnak D) alpontja azokat az egyéb eseteket említi, amikor még valakinek elfogása szükséges.

Ezeket az eseteket a régi utasítás 117. §-nak I., II., III., IV., a VI. c), h), a VII. 3., a VIII. a) és a IX. a), b) és h) alpontjai és a 37. §. utolsó bekezdése sorolja fel.

Összehasonlítva már most a régi utasítás 117. §-nak eseteit az új utasítás 310. és 312. pontjaival, úgy látjuk, hogy a 310. pont új elővezetési esetnek vette fel a b), c) és f) alattiakat, a 312. pont pedig új elfogási esetként állítja be az A) 4., a B) 9., a D) 19. és 21. pontokban felsoroltakat.

Változást látunk az új Szolgálati utasítás 312. pontjának A) 1. pontjában, mely a régi utasítás 117. §. VI. a) pontjával szemben elfogni rendeli

mindazokat, akik olyan büntetéseket követtek el, melyekre a törvény halálbüntetést, életfogytig tartó vagy 5 évet meghaladó szabadságvesztésbüntetést rendel.

A 312. pont A) 6. pontja elhagyja azokat, akik a csendőrség előtt szokásos büntettesként ismeretesek, mert ezek is rovott előéletűek, tehát ezeket külön felemlíteni felesleges.

A 312. pont C) 13. alpontja a házalókat akkor is elfogni rendeli, ha ők a házalási szabály rendelkezéseit áthágják, míg a régi utasítás szerint őket csak akkor kellett elfogni, ha házalási engedéllyel nem bírtak.

A 312. pont C) 15. pontja nem említi a korcsmai zenészeket és pedig azon oknál fogva, mert hiszen nem nekik, hanem a korcsmárosnak van szüksége engedélyre, ha zenéltetni akar.

Ugyanezen pont 16. alpontjából kimaradt, mint fölösleges, a „zsarolás“ szó.

A 312. pont D) 22. alpontja a letartóztatási helyekről megszökötteken kívül még azokat is fel- említi, akik a hatóság vagy a csendőrség őrizetéből szöktek meg.

Ugyanezen pont 23. alpontja együtt említi fel azokat, akiket a régi 117. §. IX. a) és b) pontjában felsorol.

A 312. pont 24. alpontja elfogni rendeli azokat, akik a csendőrt sértegetik és nem szabja feltételül azt, amit a régi utasítás 117. §. IX. h) pontja elő- írt, t. i. hogy ha ezzel ismételt figyelmeztetés dacára fel nem hagynak.

Az elfogás és elővezetésre vonatkozó különös szabályoknál a 320. pont már a csendőrnek is jogot ad arra, hogy az elfogott egyént szabadon bocsássa, ha kétséget kizáróan megállapítást nyer, hogy a saját kezdeményezésből elővezetett egyén további őrizetben tartására ok nincsen. A régi utasítás 43. §-ának utolsó bekezdése erre csak az őrsparancsnoknak adott jogot.

Katonai büntetéseink száz év előtt.

Irta: ZSOLDOS BENŐ
budapesti kir. ítélőtáblai bíró.

Azok után a közlemények után, melyeket a Csendőrségi Lapok hasábjain a régi magyar katonai büntetésekről előző számokban közzétettem, most azokat a rendszabályokat kívánom olvasóinkkal megismertetni, melyek a katonai büntető igazságszolgáltatás terén hazánkban egy évszázaddal ezelőtt voltak érvényben, már a katonai büntetőjog kodifikálásának korszakában, melyet 1812-ben rendelt el az uralkodó és csak 1855-ben nyert befejezést. E tekintetben kitünő szolgálatunkra van az a kivonatolt, de azért bőséges anyagot tartalmazó szöveg, melyet Vajna Károly, a kir. országos gyűjtőfogház néhai igazgatója egy osztrák katonai írónak, Ignaz Franz Serap Bergmayr-nek egy kézikönyve alapján tett közzé a hazai régi büntetésekről írt kétkötetes nagy forrásmunkájában. Azok a megtorló intézkedések, amelyekről a következőkben itt szó lesz, 1812-től voltak gyakorlati alkalmazásban.

Ez időben a katonai bíróságok által kiszabott halálos büntetéseket kötéllel, karddal, vagy golyóval hajtották végre. A testi büntetéseknél három fő neme volt: 1. a közvetlenül testi fájdalmat okozók, vagyis a hóhér által való kiséprűzés, a megbélyegzés, a vesszőfutás, aztán a pálcá- és korbács-csapás; 2. a testre nézve terhes nehéz munkára való kényszerítés, amilyenek a sánemunka, a fenyítőház és a katonai határőr-

vidéken való közmunka; 3. a várfogság, a fogház, a foglár- vagy házi fogság, a száműzés, egy helységből vagy járásból való kitiltás, a *confinatio* (egy neme a száműzésnek, arra való kényszerítés, hogy az elítélt egy bizonyos helyen meghatározott ideig tartózkodjék) és a hadiszolgálatra való rászorítás meghosszabbítása.

E büntetések között különösebben jellegzetes megtorlási mód volt a *vesszőfutás*, mely a hivatkozott rendszabályok értelmében csakis az *obligát legénység*-gel szemben volt alkalmazható, az őrmestertől lefelé. E büntetés legfelső foka volt 300 ember között való tízszeri föl- és aláfutás egy, legfeljebb kétszeri vesszőváltással. Forrásunk itt megjegyzi, hogy Ausztriában a vesszőfutás legsúlyosabb esete háromszori vesszőváltással történt, úgy, hogy az elítélt ekként nem kevesebb, mint 6000 csapást kapott a meztelen hátára, ha ugyan odáig kibirta, ami által ez a büntetés nem egy esetben egyértelmű volt a halálos ítélettel s főként ismételt szökés és durva fegyelemsértés eseteiben alkalmazták.

A pálcacsapást, mely önálló büntetesként sem haladhatta meg a százat, — a férfiakra, a korbácsütést pedig a nőkre szabták ki, de legtöbbször csak átmeneti büntetés volt a börtönben vagy a kihallgatás alkalmával tanúsított illetlen magaviseletért, vagy avégből, hogy a bűncselekményt tagadó tettetést vallomásra bírják.

A sánemunka kegyetlen büntetését 1–10 évig terjedhető időtartammal csak a teljesen javíthatatlan katonai büntettesekre lehetett kiszabni. Az elítélt és rangjától megfosztott szökevény-tisztet, ha a körülmények vele szemben további, de nem halálos büntetést tettek szükségessé, közlegényként végzendő sánemunkára ítélték. Az ilyen egyént büntetésének ideje alatt mint katonát becstelennek tekintették, de ha kiállotta a büntetést: ezáltal megtisztultnak ismerték el, a katonai rend minden jogába és szabadságába ismét belépett. A sánemunkára másodszor elítélt embert azonban katonai szolgálatra örökre képtelennek és mint javíthatatlan gonosztevőt, a katonai rendre méltatlannak ítélték.

Az ismertett rendszabályok szerint mindazokra a büntetésekre, amelyek a fölmerülő körülmények szerint fokozottabb, tetszés szerinti büntetést, de nem sánemunkát, vagy fenyítőházat érdemelnek, a katonai határőrvidéken és kivált a községekben a közmunka-büntetés is kimondható. E büntetés tartama azonban egy évnél tovább nem terjedhetett, mert különben sánemunkának volt a helye. A közmunkát az arra ítélt katonának mindig vasban kellett teljesítenie és lehetőleg épen abban a községben vagy járásban, hol a bűncselekményt elkövette.

Csekélyebb súlyú vétségek elkövetőire fogház-büntetés volt kiszabható és pedig a legénységre és katonai egyénekre az őrmestertől lefelé. Ez a fogház indokolt esetben kenyér és víz mellett való bőjtellel, továbbá hosszú- és kurtavassal volt súlyosbítható; a rendszabályok 83. §-ának kifejezett előírása szerint azonban a kurtavassal minden egyes esetben ügyelni kellett arra, hogy az arra ítéltnek minden kiállott hat óra után legalább két órai pihenést engedjenek. E büntetés kiszabására a század- vagy ezredparancsnok jogosult azzal a korlátozással, hogy a századparancsnok legfeljebb csak 48 órai kurtavasat, vagy négy napi víz és kenyér melletti fogságot szabhatott ki, míg az utóbbi tartamát az ezredparancsnok tizennégy napig terjedően állapíthatta meg, ez esetben azzal a kifejezett „enyhítéssel“, hogy az elítélt hetenként háromszor melegételt is kapjon.

A 87. §. az úgynevezett foglár-fogság büntetését szabályozza, akkép rendelkezvén, hogy a foglár-fogság őrmesterre, szakaszvezetőre, hadapródra, foglár- ezreddobosra, fő- és alorvosra, fuvósra, főtisztre és az ezred többi törzsszemélyzetére, valamint valamennyi katonai bírói illetőség alá tartozó hivatalnokra alkalmazható és pedig az őrmesterre, szakaszvezetőre és hadapródra előző bírói ítélet nélkül is az ezredparancsnok parancsára hosszú- vagy rövidvassal, meg kenyér és víz mellett való bőjtellel, a foglár- ezreddobosra, fuvósra és alorvosra pedig hasonlóképp vassal szigorítva hajtható végre. A főtiszteket és a velük egyenlő

Ahol a kínai polgárháború folyik: A hadszíntér térképe.

rangban levő törzsbeli személyeket és katonai hivatalnokokat csakis akkor lehetett vasra verni, ha elkövetett bűnük „a pört megérdemli.”

A jelentéktelenebb súlyú vétségeket elkövető főtisztokkal, velük egyenlő rangú törzsbeli személyekkel és katonai hivatalnokokkal szemben az ezredparancsnok, belátásától függő időtartammal, házi fogságot szabhatott ki. Úgy a foglárítségért, mint a most jelzett házi fogságért a kapitány két forint, az alantás tisztek, köztük az ezred- és zászlóalj segédtiszt is, úgyszintén az ezredorvos 45 krajeár fogházpénzt tartozott fizetni a foglárnak. A számvevő és a hadbíró a tiszti rangja szerint fizetett, míg a többi katonai egyéneknek és őrmestertől lefelé nem kellett fogházpénzt fizetnie.

A várfogságot tisztokra és a velük egy rangban levő, törzshöz tartozó egyénekre és katonai hivatalnokokra, a kir. ezredhadapródokra és mindazon katonai bírói illetékesség alá tartozó nőnemű személyekre lehetett alkalmazni, akik a fenytóház-büntetés alól mentesítve voltak és pedig ezek az ezred- és főorvosok, a tábori hadiroda hivatalnokai, a biztosságnál, az élelmező-hivatalnál stb. alkalmazott fejedelmi és városi hivatalnokok feleségei és leányai. E várfogság legkisebb tartama egy év volt és rendszerint 10 évig terjedhetett. A büntetés tisztokkal szemben mindenkor rangvesztéssel járt, míg a hivatalnokoknál elboesájtás, a

hadapródknál pedig apródi állásukból való elboesájtás volt az elmaradhatlan következménye.

Ha a bűnösnek talált egyén nem követett ugyan el valamely közveszélyes, a közre ártalmas cselekményt, de a bizonyítást nyert bűncselekmény mégis olyan, hogy a tettesek szolgálati vagy lakóhelyén való további ottmaradása vagy különös megbotráncozást, vagy visszaesést eredményezhetne, — amilyenek az istenkáromlás, kerítés, házasságtörés és általában az erkölcs ellen való vétségek — ez esetben egy bizonyos helyről, vagy járásból meghatározott időre, vagy örökre való száműzés (Verweisung) mondható ki. Nem sokban különbözik ettől a cikkünk elején már ismertetett *confinatio*.

Izgatott időkben könnyebb az indulatok árját követni, mint azt a hon érdekében csillapítani. Aki ilyen időben a kedélyek ingerültségével szemben szilárdság mellett óvatosságot is ajánl, félreértéseknek, sőt gyanúsításoknak is kiteszi magát, amelyeket eltűrni csak azért, hogy a haza ne szenvedjen, lelki erőt, sőt politikai bátorságot kíván. Deák.

A sárga rejtély.

A legellentmondóbb, sokszor túlzott, de minden-
esetre figyelemreméltó hírek érkeznek a távoli Kelet-
ről... A sárga óriás, mintha ébredne s kezdené le-
rázni magáról a bilineseket...

Az oroszok alaposan felhasználják a legutóbbi 2
évet, hogy elhíntsek tanaikat, melyek a nagy nyomor-
úság közepette, termő talajra kerültek. Az orosz agi-
tátorok lázítják a mennyei birodalom lakóit az euró-
paiak, főleg azonban az angolok és amerikaiak ellen,
lévén az utóbbi két állam a bolsevizmus legnagyobb
ellensége.

A hatalmas angol birodalom most vívja a végzetes
párbaját a szovjetunióval és a kínai forradalommal.
Ha ezen küzdelemben alul marad, könnyen belekerül-
het világhatalmi állásába. A washingtoni konferen-
cia óta Britannia büszke jeligeje: „Britannia rules
the waves” (Anglia uralja a hullámokat) úgy is már
megdőlt, mert ezen uralomban bizony már kénytelen
az amerikaiakkal és a — japánokkal osztozni. Az an-
gol világkereskedelem és ezzel együtt a brit imperia-
lizmus válságos napjait éli, mert bizony most könnyen
elveszhet India is... A bolsevikiek legalább is minden
eszközzel dolgoznak rajta.

1900-ban is így kezdődött a boxerlázadás; ez is
Európa ellen irányulván, Európa népei összefogtak s
az egyesült seregeknek sikerült Japán hatalmas támo-
gatásával a kínaiakat leigáznani; igaz, hogy azóta még
jobban gyűlölik a fehéreket. Tudvalevőleg Pekingben
a követségek nagy veszélyben forogtak, szerencsére
még sikerült néhány matrózkülönítményt hozni, mi-
előtt a forrongás kitört volna.

Emlékszünk még, hogy minő nehézségek árán
tudta csak Seymour angol admirális Pekinget felmen-
teni. (A volt osztrák-magyar monarchiát egy szakasz
tengerész képviselte a „Zenta” cirkálóval, Prochaska
Erich tengerészkapitány parancsnoksága alatt). Most
azonban az európai államok ügylátszik nem tudnak
megegyezni, az angol-francia ellentét kiütözik még
Kelet-Ázsiában is.

Japán teljesen távoltartja magát az európaiak ak-
ciójától; a japánok Nanking bombáztatásában nem is
vettek részt. Épp így az Amerikai Egyesült Államok
csak saját állampolgáraik életével törődnek.

Az európaiak nagy részét kínai szolgálók még ideje-
korán értesítették a készülődésről s így el-
tudtak menekülni. A kantoni kormány főparancsnoka,
Csang-Kai-Csek tábornok, erélyes vizsgálatot ígért a
bűnösök kiderítésére és szigorú parancsot adott ki,
hogy a külföldiek életét és vagyonbiztonságát minden
körülmények között respektálni kell. Az északiak fő-
parancsnoka, Csang-Cso-Lin tábornagy is kijelentette,
hogy a nankingi eseményekért részben az oroszok fe-
lelősek, mert jóideje idegenellenes propagandát űznek.
Azt kívánja, hogy a külföldi hatalmak ne küldjenek
katonaságot Észak-Kínába, mert az északi hadsereg a
maga területén maga is garantálni tudja a külföldiek
életét és vagyonbiztonságát.

Erre nézve persze az ott élő európaiaknak más a
véleményük.

Ami azonban a Kínával fennálló nemzetközi szer-
ződés megváltoztatását illeti, Csang-Cso-Lin is min-
denben egyetért a kantoniakkal, s nem a közös célt,
hanem csak az eszközöket illetőleg vannak nézeteltéré-
sek a két kormány között.

Tehát kilátszik itt is a lóláb...

Nanking bombázása természetesen még jobban fo-
kozta az idegengyűlöletet. Most már nemcsak az angol-
ok és amerikaiak ellen fordul a kínaiak gyűlölete,
hanem a franciák ellen is, s a sanghaji francia kon-
cesszió határain is idegenellenes falragaszokat helyez-
tek el.

Csan-Kai-Csek, a kantoni hadsereg főparancsnoka
kijelentette, hogy Sanghaji elfoglalása után a kanto-
niak célja Peking elérése és az északi tartományok
megszállása, mert *kormányja Kína egységét vissza
akarja állítani.* A hadsereg jobbszárnya, állítólag a
tengerpart mentén folytatja előnyomulását, a bal-
szárny a Nanking-pekingi vasuti vonal mentén kezdi
meg az offenzívát, ugyanakkor Feng tábornok Mongo-
liából hatol előre Peking felé.

Hogy a nacionalista mozgalmat lépten-nyomon za-
varják bolsevik beavatkozások is, azt az is mutatja,
hogy a sanghaji északi pályaudvaron kitűzték a
szovjetzászlót.

Csang-Cso-Lin tábornok állítólag kijelentette, hogy
intervencióra kérte fel az európai hatalmakat, hogy
akadályozzák meg a szovjet orosz befolyás terjeszke-
dését és távolítsák el a szovjet ügynökeket Kínából.
Tiltakozott az ellen is, hogy egyre-másra érkezzenek
Dél-Kínába európai kommunista agitátorok.

Aki ismeri a sárgák hamisságát, az tudja, hogy
ezek a kifogások és mentegetőzések mit érnek...

Nanking bombázására különben Moszkvából már
is megjött a visszhang, amennyiben a szovjet kiált-
ványt tett közzé a világ valamennyi munkásához. A
kiáltvány a nagyhatalmak kínai expedíciójának célját
abban jelöli meg, hogy a nagyhatalmak kapitalista
nyereségeiket akarják biztosítani Kínában, a kínai
forradalom elnyomásával. A Comintern összetartásra
hívja fel a világ valamennyi munkását és parasztját
és főleg Afrika és Ázsia elnyomott népeihez, az indu-
sokhoz, malájaiakhoz és kínaiakhoz fordul azzal a fel-
szólítással, hogy vegyék fel a harcot a kapitalista álla-
mok irtó hadjárata ellen...

Oroszország kínai vérrel akarja megszerezni az
ázsiai hegemoniát. Anglia szokása szerint arannyal kí-
sérli meg fenyegetett világuralmi pozíciójának meg-
védését. Loyd George a világháború alatt helyesen
látta meg az arany mindent eldöntő jelentőségét, de a
négy véres év emléke még túlontúl erős az emberiség-
ben s alig hihető, hogy a régi recept beváljon.

Anglia tudvalevőleg már 1927 eleje óta folyton erő-
síti flottáját és csapatait a távoli Keleten. Így például
a Hermes repülőgép-anyahajót 30 géppel már január-
ban Hankau elé küldték, egy torpedóromboló rajjal
(9 hajó) és az „L. 27.” merülő naszáddal együtt. Az
„Esmerald”, „Entreprise” és „Carodic” új cirkálók is
nemsokára ott teremtek.

Januárban a Maltában fekvő cirkálóosztályt (5
hajó) és a 10.000 tonnás „Maine” kórházhajót is útba-
indították már Kelet-Ázsiába. Nemsokára rá egy
újabb cirkálócsoporthoz. Február és március havában
még több új és erős hadihajót — de már fehér tenge-
rész- és szárazföldi csapatokkal — küldték Kínába.

A „Ladybird” ágyúnaszádot, mely az összeomlás
után éveken át a Dunán tartózkodott s itt Budapesten
is láthattuk, szintén Kelet-Ázsiában találjuk.

A kínai hadsereget a következők jellemzik:

A kínai katona általában edzett és roppant sze-
rény. Húst jóformán soha sem eszik, egy kis darab ke-
nyér és marék rizs az egész tápláléka. Erélyes és he-
lyes vezetés mellett, a kínaiak egészen jól harcolnak,
igaz, hogy minden ezrednek megvan a maga külön
hőhéra, mert a megtorlás náluk minden bűnért jófor-
mán mindenkor a halál, gyávaság, rablás, elpartolás,
viszont mindennapi dolgok.

A tiszteket a különböző kormányzóságokban több-
nyire külföldiek, jelenleg persze főleg oroszok ok-
tatják.

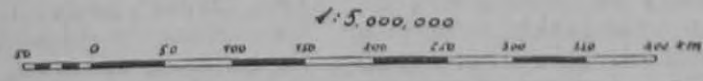
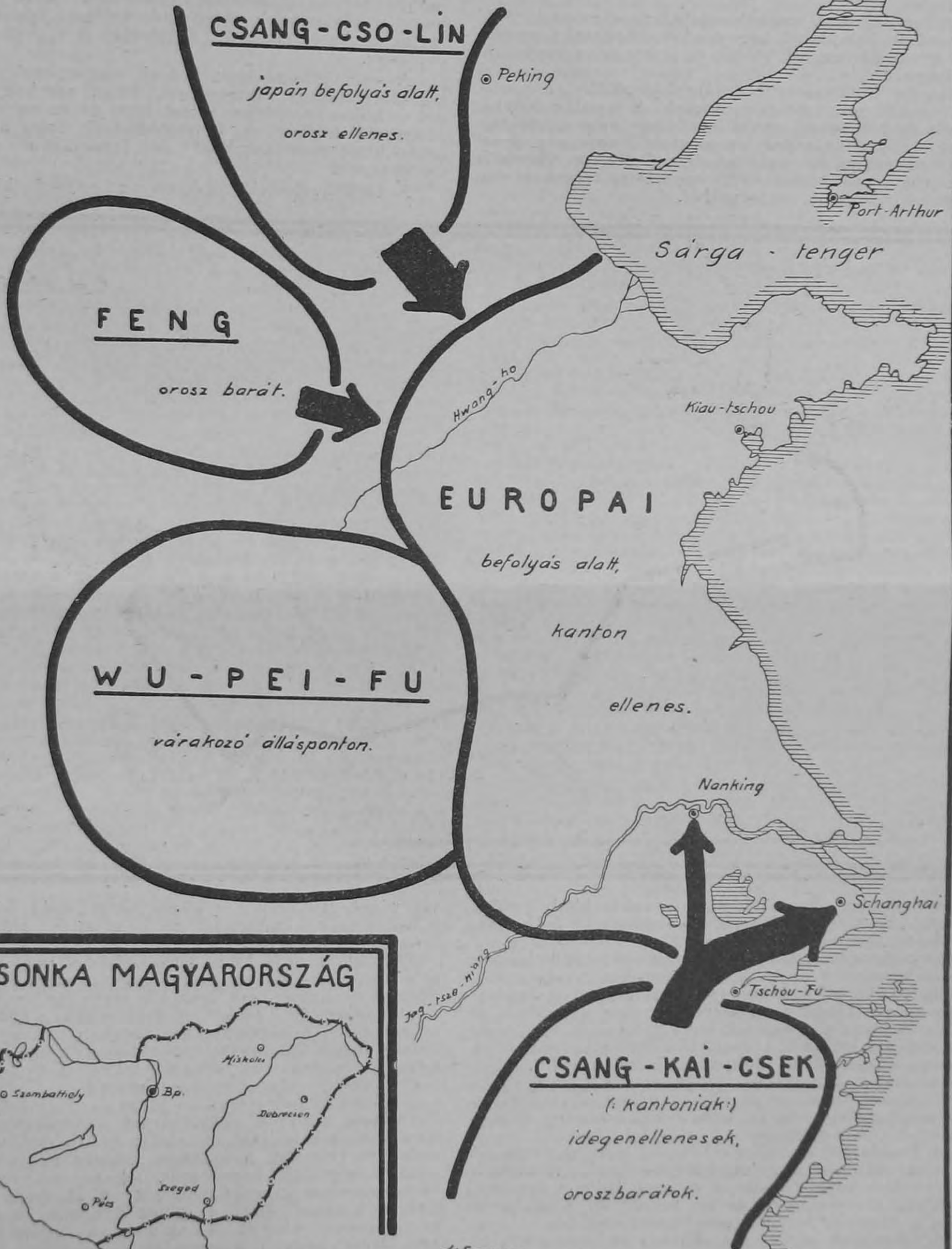
A legjobbak a Csang-Cso-Lin tábornok hadosztá-
lyai. Ezek a hadosztályok 2 dandárból állanak, melyek
mindegyike 3—3 ezredre tagozódik. Egy-egy gyalog-
ezred 4—4 géppuskával és 4 drb. Stockes mozsárral
rendelkezik.

A hadosztálytüzérség 1 táborig és 2 hegyi ütegből
áll. A hadosztály kötelékébe tartozik ezenkívül még 4
század lovasság és 1 műszaki zászlóalj. A csapatok ér-
téke teljesen a parancsnokoktól függ.

Az 1919 május 1-i egyezmény értelmében a nagy-
hatalmak, kivéve Német- és Oroszországot arra köte-
lezték magukat, hogy Kínának hadiszereket nem szállí-
tának. Ezáltal a mennyei birodalomban az arzenálok,
fegyvergyárak egész sora keletkezett. A legnagyobb
telepet találjuk Mukdenben; itt 8000 munkás dolgozik
állandóan; még 15 emes ágyúkat is el tudnak készíteni.
Nagyobb hadianyaggyárak vannak még Hankau,
Sanghaji, Kanton és Sen-Si-ben.

A főfegyvernem a gyalogság, amely lehetőleg mé-
lyen ássa be magát. A gyalogság támadását tüzérség-
gel, a Stockes-mozsárral támogatják. Csang-Cso-Lin
néhány tankkal is rendelkezik.

1. sz. vázlat.

A tüzérség alkalmazása kezdetleges, a hatás meglehetősen gyenge. Az ütegeket mindig megerősítik árkokkal, drótsövénnyel, azonkívül igen ügyesen leplezik, azonban majdnem mindig közvetlenül tüzelnek. Mivel a háború nagyjából vasútvonalak mentén folyik, sokszor használják a páncélvonatot; ezek ágyúinak hatása rendszeren éppen oly gyenge, mint a táborig tüzérségé.

A lovasságot a kozákok mintájára szervezték. A ló a lovasnak tulajdonát képezi, a lovascsapatok fegyelme igen gyenge lábán áll, rablás és fosztogatás képezi fő-sajátságukat.

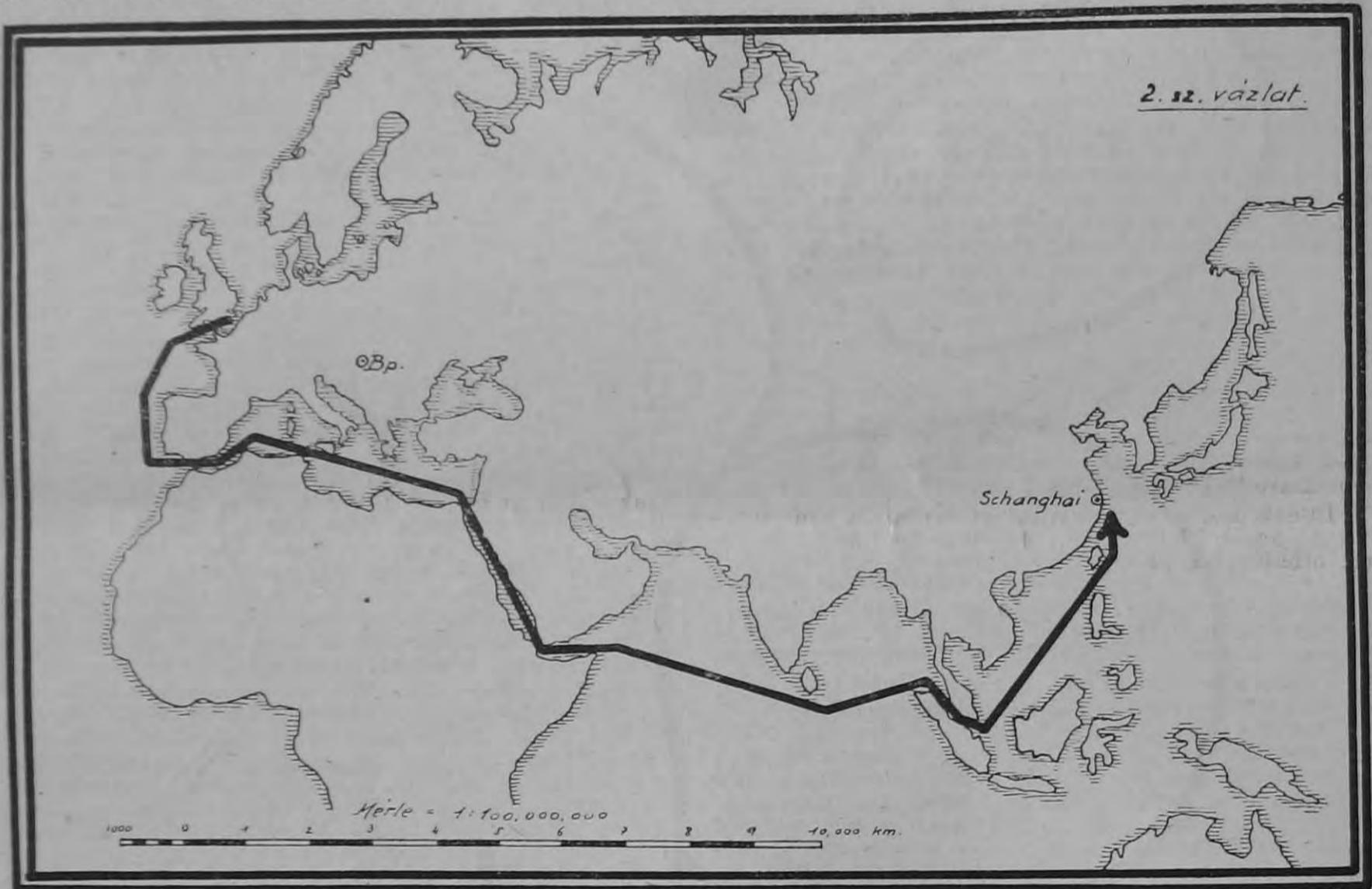
Minden kínai seregnél találunk repülőket, a kantoniak repülői természetesen oroszok. A repülők fényképezési és bombavető szolgálata nincs még kifejlődve, hiányzik hozzá az anyag s a megfelelő ügyesség. A repülők az egymással való küzdelmet elvileg elkerülik, legfeljebb pisztolyaikat sűtik egymásra, természetesen legtöbbször teljesen hatás nélkül.

A vezetők még akkor is gyűlölik az idegent — a fehér ördögöt, — ha ezek segítségét igénybe veszik. A katonák csak addig engedelmeskednek tábornokaiknak, míg ezek ténykedéseit a szerenese kíséri.

A vezetők nagyon félnek az árulástól s ezáltal intézkedéseikben sokszor habozókká válnak. Legfőbb gondjukat arra fordítják, hogy minél több katonát csábítsanak az elpártolásra; lehetőleg arra utaznak, hogy az ellenségnek egész hadosztályait csatlakozásra bírják. A harcot sohasem folytatják a végkimerülésig, óvatosak.

A vezetők nem igen tudnak megegyezni, egymás között is folyton veszekesznek; itt-ott azonban egyesülnek a külső veszedelem ellen. Erre nézve ugyan bajos prognózist állítani, de feltételezhetjük, hogy a gyűlölt angolokkal, amerikaiakkal és franciákkal szemben összefognak.

A hadműveletnek rendszeren az anyagi kimerülés

A műszaki csapatok kitűnő munkásokkal rendelkeznek, kik a vasútvonalak szétrombolását és helyreállítását nagy ügyességgel végzik.

A kínaiak számos rádió-állomással is rendelkeznek, de ezek iskolázott erők híján nem sokat érnek.

Tudvalevőleg a kínai birodalom nagyon út-szegény, tehát a vasutaknak nagy szerepük van; a harcok is majdnem mindig a vasutak mellett folynak, úgy, mint annakidején 1900-ban a boxer-lázadás alkalmával. A vasutak kihasználása igen célszerűtlen, mivel a személyzetnek a katonák és tisztek derűre-borúra adnak ki utasításokat. A terror következtében a vasutasszé-lyzet engedelmeskedik, ennek természetesen számos baleset a következménye.

A hadbiztosági szolgálat a lehető legrimitivebb. A katonák ruházata nagyon hiányos, ezek élelmezése sem okoz a hadbiztoságnak valami különös gondot, mert egy kis rizs, liszt és tea mindenütt akad, evvel pedig a kínai katona teljesen ki van elégítve.

A sebesültek és betegek ellátása kritikán aluli, ha nem volnának európai orvosok a kórházakban, úgy a sebesültek tömegesen pusztulnának el. Még a könnyebb sebesültek sem térnek vissza többé a frontra. Igen sok az önesonkítás is.

vet véget. Ha elfogy a lőszer és műszaki felszerelés, a hadseregek hazamennek és kiegészítés után ismét „megkezdik a harcot”.

Az 1925-ik év a kínai kereskedelmet nagyon felledítette. Az ország oly nagy, hogy a végtelen birodalomnak aránylag csak igen kis része jön számításba, mint hadszíntér s csak ezek szenvednek a háború borzalmi alatt. A borzalmakhoz azonban a mennyei birodalom sárga fiai hozzá vannak szokva, mert egy-egy nagy árvíz, ragályos betegség sokkal nagyobb áldozatokat követel, mint a mostani háború.

A háború fontosságát a kínai hadjáratban nem az egymással küzdő seregek, pártok hadműveletei adják, hanem a sárga fajnak öntudatra való ébredése. Az angolok és franciák a multban mindig gyarmati katonákkal dolgoztak, hadseregük legnagyobb része most is az, azonban már kénytelenek voltak fehér csapatokat is küldeni, mert a színes gyarmati katonáknak is alaposan kinyílt a szemük a világháborúban. Ott látták, hogy ölik egymást a fehérek, különösen Franciaországban, továbbá Szibériában, Palesztinában és balkáni fronton. Kinyílt a szemük s a fehér ember tekintélye alaposan megrendült előttük. Ebben rejlik a kínai hadjárat nagy veszedelme.

Kasszafűrók elfogása.

Irta: FRIDMAN ANDRÁS tiszthelyettes (Tata).

A Szolgálati Utasítás 24. §-ában lefektetett azon rendelkezés, hogy a csendőrnek ismernie kell a közbiztonsági szolgálatra jelentőséggel bíró személyeket, kik foglalkozásuknál fogva naponta több személlyel érintkeznek, rendkívüli fontos és a közbiztonsági szolgálatban nélkülözhetetlen is annak betartása.

Erre nézve egy a közelmúltban örsömön elkövetett bűncselekmény fényes példát ad, melyet az alábbiakban öhajtok ismertetni:

A gyakorlati életből láttuk, hallottuk és tapasztaltuk, hogy egy elkövetett bűncselekmény nyomozásának a kiindulópontja a helyszíni szemle. A helyszínen talált minden elképzelhető nyomot — melyeket a gyanúsított hagyott hátra, vagy idézett elő — biztosítanunk kell. Múltán mondhatjuk, hogy az elkövetett bűncselekményeknek mintegy 75—80%-át a helyszíni szemle alapos megejtése útján sikerült kinyomozni. Ma már azonban ez is közismert az állandó bűnözők előtt. Mutatja ezt egy a közelmúltban elfogott Vozári nevezetű kasszafűró kijelentése, ki maga kijelentette, hogy ha őt el nem árulják a besúgók, soha el nem fogják, mert olyan körülmények követi el a bűncselekményt, hogy a helyszínen nyomot maga után nem hagy.

A tatai örs 1927. évi január hó 8-án 8 órakor arról értesült, hogy a helybeli adóhivatal zárt ajtóit ismeretlen tettesek 7—8-ára virradó éjjelen álkulccsal kinyitották, az egyik irodahelyiségben a páncélszekrényt megfúrták és annak tartalmát: kényszerkölesön-kötvényeket, arany-ezüst letét-tárgyakat és készpénzt ellop-ták. A kár 1,235,250.000 koronát tett ki.

Alulírott, mint a tatai örs ideiglenes parancsnoka, Hadnagy Ádám törzsörömester és Pintér István csendőrökből állott járőrrel azonnal a helyszínére siettem, hol alaposan mindent átvizsgáltunk. Találtunk ott egy olajjal teljesen átítatott papirdarabkát és egy két cm. hosszúságú feszítővasnak a letört hegyét; más nyom egyáltalában nem volt felfedezhető, sem ujjnyomok nem maradtak vissza.

Intézkedésem folytán Kálnoky Zoltán és Vida István csendőrökből állott járőr a helyben levő két állomásra lett útbaindítva azzal a meghagyással, hogy a betörés éjjelen szolgálatot teljesített vasúti alkalmazottaktól érdeklődjék, hogy kik voltak olyan utasok, kik esetleg előttük ismeretlenek voltak és azok milyen irányban váltottak jegyet.

Szentgyörgyi Antal vasúti intéző, ki a betörés éjjelén a tatai állomáson épen szolgálatot teljesített, arra nézve, hogy a jelzett éjjelen kiknek és meddig szóló jegyet adott ki előadta, hogy kb. 1 óra 50 perckor egy előtte ismeretlen egyén a pénztár ablakát 3—4 ízben megzörgette s beszóllott, hogy: „Mikor megy, kérem, a legelső vonat Pest felé?” Szentgyörgyi a kérdezősködőt a váróterembe utasította, de mikor pár pillanat múlva utána nézett, már sehhol sem találta. 2 óra 18 perckor ugyanez az ember 3 jegyet kért Törökbálintig. Jegyváltás közben olyan félre állott a pénztár ablakától, hogy a jegykiadó csak a kezefejét láthatta. A jegyváltás után újra eltűnt, csak mikor a 2 óra 32 perces személyvonat már indult, akkor szaladt 3 egyén az első vágányon kilökve volt üres vasúti kocsik közül a vonatra. Szaladás közben úgy iparkodtak magukat felismerhetetlenné tenni, hogy kabátjuk gallérját fel- és sportsapkájukat teljesen lehúzták.

A járőr még aznap Törökbálintra utazott és az ottani vasútállomáson a betörés éjjelén szolgálatot teljesítő személyzetet kérdezte ki arra nézve, hogy az oda 4 óra 46 perckor érkező személyvonatról kiket láttak leszállani. Ezek azonban egybehangzóan előadták, hogy se felszálló, se leszálló utasuk nem volt. A járőrnek az a gyanuja támadt, hogy a három ismeretlen leszállhatott a vonatról úgy is, hogy a leszállásukat nem vették észre, ezért a járőr bement a helyi érdekű villamosvasutak végállomására, hol megállapította, hogy a Törökbálintról 5 óra 10 perckor induló villamosnak kik voltak a kalauzai.

A járőr Rövid Lajos kalauzt, Katzberger Márton kocsivezetőt kikérdezte, kik előadták, hogy Törökbálintról 5 óra 10 perckor indultak, de elindulásuk alkalmával senki, hanem Budaörsön három egyén szál-

lott fel a kocsijukra és Budapest—Ménési-útig váltottak jegyet. Ménési-útra való megérkezésükkor még három jegyet kértek, melyek a belterületi villamosokra is érvényesek voltak.

A járőr fontosnak vélte az illetők által megváltott jegyek számait is feljegyezni, hogy egy esetleges házkutatásnál, ha letagadnák az utazásukat, ezek is jó bizonyítékul szolgáljanak.

Személyleírást a kalauzok nem sokat tudtak mondani, csupán a termetükre és ruhájuk színére tudtak visszaemlékezni. A kalauz csak arra emlékezett, hogy felszállásuk alkalmával az egyik azt kérdezte, hogy milyen pénzzel fizessen pengővel-e avagy koronával? A kérdés után összenéztek és szemüket hunyorítva megállapodtak, hogy koronával fizessen, mint Tatán az állomáson és így fizetett egy 50.000 koronás bankjeggyel. Eközben az egyik a zsebében pengőket zörgetett. Arra nézve, hogy csomagot láttak-e náluk, előadták, hogy egyiknél egy kisebb csomagban szerző számféle csörömpölt. Hogy a Ménési-úton melyik villamosra szálltak át, azt nem figyelték meg, csupán azt tudták megmutatni, hogy ők a Ménési-útra reggel 6 óra 5 perckor érkeztek meg és arra még emlékeztek, hogy az utánuk jövő, de a belváros felé haladó villamosra szálltak át.

A járőr felment a villamosvasutak igazgatóságához annak a megállapítása végett, hogy 6 óra 5 és 10 perc között milyen számú villamosok közlekedtek a Ménési-úton át.

Ez az érdeklődés azonban nem vezetett eredményre, mert a járőr azt a felvilágosítást kapta, hogy reggel három irányból is indulnak villamosok a Ménési-úton keresztül és ezeknek 8 óráig sem az indulásuk, sem pedig az érkezésük nincs időhöz kötve.

Bekes Gyula Máv. kalauzt, ki azon a vonaton teljesített szolgálatot, melyikkel a három ismeretlen egyén Tatáról elutazott, a járőr szintén kikérdezte, ki előadta, hogy a keresettek emlékszik. Az elindulás alkalmával nem egy szakaszba ültek, hanem külön és pedig: egyik egészen külön, a másik kettő egymással szemben foglalt helyet. Sapkájukat annyira lehúzták és kabátjuk gallérját úgy feltúrták, hogy az arcukat egyáltalán nem láthatta. Jegyük Törökbálintig szóllott, de Budaörsön a vonat megérkezésekor nem is várták meg a vonat megállását, hanem leugrottak és az állomás mögé szaladtak. A vonaton kérdezték tőle, hogy mennyit kellene ráfizetniök, ha ők nem Törökbálinton, hanem Kelenföldön szállanának ki, majd az egyik közülök azt mondta, hogy szálljanak csak Budaörsön ki.

Bekes kalauz az illető egyéneknek csak hozzátvetőleges életkorukra, termetükre és a ruhájuk színére tudott útbaigazítást adni.

Ezen kikérdezések után a járőr Bekes Máv. kalauzt, Rövid Lajos Héví. kalauzt és Katzberger kocsivezetőt azért, mert odanyilatkoztak, hogy ezen személyeket bármikor még fényképen is felismernék, felhívta a főkapitányság bünyügyi osztályához és ott a kasszafűrók, falbontók és álkulesosok fényképeit megmutogatta nekik. A fényképek közül Csicsai János személyében Bekes kalauz egyet felismert. Ezen felismerése után a járőr Csicsait Budapesten a Lázár-utca 13. házszám alatt, hol Hullin János viceházmesternél lakott másik társával, Somogyi Bálinttal együtt, elfogta. Rövidesen kiderült, hogy ők voltak a tettesek.

Kikérdezésük során előadták, hogy hárman, névleg: Somogyi Bálint, Csicsai János és Cherbet János megegyeztek abban, hogy vidéken fognak közösen kasszafűrásokat eszközölni. Így kerültek Tatára, hol az állampénztár kasszáját fúrták meg és a bennelevő összes értékeket elvitték. Somogyi és Csicsai december hónapban szabadultak a szegedi csillagbörtönből és még a börtönben megegyeztek, hogy ha kiszabadulnak, együtt fognak „működni”. Harmadik társukat Budapesten beszélték reá a cselekményre. Beismerték azt is, hogy azzal a jelzett vonattal utaztak Tatáról Budaörsig, onnan pedig szintén a jelzett villamossal mentek a Ménési-útig, hol egy belvárosi villamosra szálltak át. A bűnjelek közül csak egynéhány kötvény és 3 darab 20 koronás arany hiányzott, minden egyéb hiánytalanul megkerült, ami az említett járőr derék tagjainak, Kálnoky Zoltán és Vida István csendőröknek az érdeme.

Érdekes dolgot tudtunk meg a nyomozás alatt. Ha a büntettek három-négyen vagy még többen vannak, közülük valamelyik feltétlenül el van látva rendes és hiteles igazolványokkal. Ha most egy büncselekményt elkövetnek úgy rendszerint az megy jegyet váltani, akinek az igazolványai megvannak és ha pl. csendőrség vagy rendőrség teljesít ott szolgálatot úgy a büncselekmény után nem mennek együtt, hanem akinek igazolványa van az megy elől azért, hogy, ha netalán valaki igazolásra szólna fel, addig, míg az igazoltatás tart, a többinek legyen ideje a bűnjeleket eldöbni vagy elrejtetni, vagy pedig elmenekülni.

A csendőrségi motorkerékpárok megválasztásának irányelvei.

Irta: Revisnyei REVICZKY ZSIGMOND főhadnagy.

Szárnyparancsnokaink motorizálásának eszméje mindnyájunkat élénken foglalkoztat s főképen azokat, akik a motorsporttal már régebb idő óta foglalkoznak.

Közleményem leírására a múlt évben megjelent „Motorkerékpár a csendőrség szolgálatában” című cikk indított, nem azért, mintha annak bírálatába óhajtanék bocsátkozni, csupán — mint a motorsporttal már régebben foglalkozó ember — a még eléggé meg nem világított tudnivalókat óhajtanám felemlíteni azon bajtársaim részére, kik eme sporttal behatóbban, illetve a motoros gépek szerkezetének tanulmányozásával nem foglalkozhattak.

A csendőrség belszolgálatára, a szétszórt elhelyezés, fegyelmi viszonyok ellenőrzése stb. a motorkerékpár bevezetését a vasúti és egyéb közlekedési eszközök megkötöttsége miatt szinte nélkülözhetlenné teszik, tehát ennek fejtegetésével foglalkozni nem is óhajtok annál kevésbé, mivel annak fontosságát már úgylis több oldalról alaposan megindokolták.

Nézetem szerint most már annak a kérdésnek a tisztázása keres megoldást, hogy tulajdonképpen melyik is az a gép, mely a legalkalmasabbnak bizonyulna anyagi, éghajlati, de különösen rossz útviszonyaink tekintetbe vétele mellett szolgálatunknak akadály, — de főképen balesetmentes lebonyolítására. Egyik bajtársam múlt év december 1-i közleménye az anyagi kérdést tárgyaló fejezetében egy „jó” (angol) motorkerékpár beszerzését látja a legalkalmasabbnak. Amennyiben épen az anyagi részben a tőlünk aránylag legmesszebb levő beszerzési forrást említi, vessük fel azt a kérdést, hogy mibe is kerülne egy aránylag legolcsóbb (50 font sterlinges) angol gép szállítási költségével együtt Budapesten.

Egy 80 kg. nettó súlyú gép csomagolásban circa 120 kg. A szállítási költség Londonból Budapestre q-ként 20 shilling, jelen esetben tehát 24 shilling. A biztosítás 6 shilling, a kövezetvám 2 shilling, úgy hogy az egyéb költségekkel együtt circa 2 font sterling szállítási költséget számíthatunk. A csomagolás költsége 2 font sterling. A vám 80 kg.-ra átszámítva a pneumatik-pótdíjjal együtt körülbelül 13 pengő 44 fillér. Ehhez azonban még hozzászámítandó 7 P 68 fillér szemledíj, 12 P helyi kiadás és 2% forgalmi adó, végül a teljes összeg után fizet a vevő 10% luxusadót (ennek elengedése azonban a többek között, szolgálati használatra szánt gépeknél kérvényezés és kellő igazolás esetén kieszközölhető).

Tehát az összeg:

a gép ára	1386 P
a szállítás	55 „ 44 fillér
a csomagolás	27 „ 68 „
vám	134 „ 64 „
szemledíj	7 „ 68 „
egyéb költségek	12 „

összesen: 1623 P 44 fillér

2% forgalmi adó 32 „ 04 „

összesen: 1655 P 48 fillér

10% luxus adó 165 „ 54 „

összesen: 1821 P 02 fillér

Levizsgázás, szám: 36 „

végösszeg: 1857 P 02 fillér

A gép árában a kereskedőnek a gyár által megengedett haszna is bennefoglaltatik. Természetesen a gép ára csak azon esetben alakul így, ha az készpénzért lesz megvásárolva. Részletfizetés esetén a jelzett végösszeghez körülbelül 80—160 pengőt kell még hozzászámítanunk, esetleg még többet, mert hiszen még attól is függ ezen összeg nagysága, hogy milyen részletre és milyen lejáratra szól a megállapodás.

A vámkérdés különösen az oldalkocsinál érezhető, ami tekintet nélkül annak súlyára és arra, hogy párnázott-e vagy párnázatlan, 23 P 20 fillérben van megállapítva. Bár ez kis olcsóbbodást jelent a vámtételek redukiója óta, egy oldalkocsi ára így is felmegy 640—720 pengőre, esetleg még többre is.

Állami beszerzés esetén természetesen a beállított összegek nagysága bizonyos %-ban csökkenni fog.

Így megismerkedtünk az angol gép árával, de nem fontoltuk meg, hogy megfelel-e az a mi céljainknak.

A bajtársam által említett és ajánlott gép nem azért jó, mert angol, hanem az angoloknak azért jó, mert az angol viszonyoknak a legjobban felel meg. Nekünk tehát a gépek megválasztásánál nem a tetszetőséget kell szem előtt tartanunk, mint azt a legtöbb laikus vagy kezdő motoros teszi, hanem annak feladatát és ezzel szoros kapcsolatban levő építését kell szem előtt tartanunk. A legtöbb külföldi gép a sebesség fokozására mély súlyponttal van szerkesztve, ami a gépek alacsony szerkesztését vonja maga után, az alacsony építés pedig kifogástalan útviszonyokat követel. Már pedig az a gép, amelyik túlságosan alacsony, melynek motorteknője mély, csonka országunk városokkivüli úthálózatát tekintve már eleve nem lehet alkalmas.

Nem lehet beszerzéseinkben idegen államok, különösen a városi rendészeti szervek motorkerékpárvásárlásaihoz igazodnunk.

Szem előtt kell tartani, hogy a csendőrtiszt szolgálati teendőinek elvégzése közben igen gyakran kénytelen a jó utakról letérni s útját nagyobb távolságokon keresztül rosszabb útviszonyok mellett folytatni, már pedig erre a jelenleg forgalomban lévő motorkerékpárok 90%-a nem alkalmas. Nem alkalmasak pedig az aszfaltra számított építésük miatt. Épen ennek igen gyakori követke-

ményei a mi országutainkon előforduló kisebb-nagyobb balesetek egyrésze is.

A mi legjobb utainkon is előfordul, hogy az úttesten keresztül és az útvonalra merőlegesen (különösen falvakban) hirtelen vízlevezető csatornákra bukkanunk, amelyeket a vezető csak az utolsó pillanatban fedezhet fel, már pedig azoknak a kelleténél mélyebb barázdája az alacsony motor-teknős kerékpárosra vagy gépére gyakran végzettsé válhatik. Nemcsak ez a kis akadály, de az úton pár cm.-re kiálló kő is hasonló kellemetlenség okozója lehet. Nem beszélek elcsúszásról, csupán az akadályok azon kis fajtájáról, amelyek a motorteknő nagyobb mélységével vannak szorosabb összefüggésben.

Eddig főleg a mély teknőjű motor hátrányait óhajtottam megvilágítani, amiből azonban természetesen nem lehet annak szükségére következtetni, hogy így tehát magas beépítésű motort kell beszerezniünk. Ez már túlzás volna, mert a magas konstruálással a gép stabilitása szenvedne hátrányt. Vonjuk tehát le a két szélsőségből a közép-arányost és válasszunk olyan gépet, amelynek motorteknő magassága az átlag motoroknál magasabb. Ez pedig a legkevesebbé mondható az angol, francia, vagy az olasz gépekre.

Tudom, hogy állításommal vitára adok okot, de sajnós, annak fejtegetésébe, hogy az előbbi államok nemcsak saját szükségleteikre készítik gépeiket, — ezen cikkemben nem bocsátkozhatom.

Bár a motorteknő mélységének megválasztásánál inkább a balesetek elkerülésének szempontját mérlegeltem, a következőknél a tartósságot veszem irányadóul.

Nem foglalkozhatom behatóan a motorkerékpár minden egyes alkatrészével, csak kiemelni szándékozom azon főbb részek építési módozatait, amelyek gépeink megválasztásánál mondhatnám azok legfontosabb elemeit képezik. Ilyen például mindjárt a váz. Ez képezi a motorkerékpár gerincét és pedig azért, mert ez van a legjobban úgy a külső, mint a belső erőművi hatásoknak alávetve. A váz megválasztásánál természetesen nekünk, csendőröknek megint az úttest minőségére kell tekintettel lenniünk, mert minél rosszabb az út, amelyen közlekedünk, annál erősebb vázra és a lökéseket tompító tökéletes rugózásra van szükségünk, már pedig ha a gép aszfaltra készült, az a mi céljainknak már nem felelhet meg. Nekünk egy Webb-villával ellátott kettős zárt váz felelne meg a legjobban. Ami a vázra vonatkozik, az hasonlóan a gép abroncsozására, illetve futószerkezetére is fennáll. Legyen a gépünk futószerkezete, illetve abroncsozása szalagfékekkel és ballongummikkal ellátva.

A gépet mozgó erő megválasztása körül igen sokféle nézet alakult ki. Az én nézetem, hogy a motor olyan legyen, hogy az a gépet megterhelve úgy jó, mint rossz utakon, lejtőn lefelé, nagyobb távolságokon is egyaránt üzemzavar nélkül vigye tovább. A motor többek között a henger ürtartalmával, a gép súlyával, a közlekedési vonal talajával és a követelményekkel egyenes arányban áll.

A megválasztandó gépekkel nem akarunk sebességi rekordokat javítani, nem akarjuk a szelepek elhelyezésével és vezérlésével a gép akceleráló

képességét fokozni, nekünk egy megbízható, jó anyagból készült, mondjuk „közbiztonsági motor“-ra van szükségünk. Ez pedig a 4 ütemű 500 cm³ Jap (Tottenhamban készült J. A. Prestwich) motor, mely szolgálatunk állandó strapáira minden tekintetben alkalmas. A kétütemű motorok beszerzését nem tartanám még időszerűnek, annál kevésbé, mert egyrészt a 4 ütemű motorok fogyasztásával még nem állnak a kívánatos arányban, másrészt, mert azok még tulajdonképpen kísérlet tárgyát képezik.

Ilyeténképpen már össze is volna állítva az a gép, amely hivatva lenne a szárnyparancsnokok használatára.

Alkalmam volt Magyarországon ismert szaktekintélyével érintkezésbe lépni, ki a maga részéről szerény véleményemmel teljesen megegyezően az 500 cm³ kategóriájú gépek beszerzését látja a legalkalmasabbnak szolgálatunk zavartalan lebonyolítására. Véleménye szerint a 350 cm³-es vagy ennél kisebb ürtartalmú gépek állandó használatra (különösen a magyar utakon) alkalmatlanok.

Most már arra a kérdésre, hogy a gép szóló vagy oldalkocsis legyen-e, csak annyit, hogy az oldalkocsi bár tetemesen drágítja a gép árát, ezzel szemben a balesetek (elcsúszás, megindulás, illetve hirtelen megállással járó elbillenés stb.) számát csökkenteni, különösen azoknál, akik kezdő vezetők, kerékpározni gyengén vagy egyáltalán nem tudnak.

Mindezekből leszűrve a következtetéseket, a csendőr szárnyparancsnoki szolgálat lebonyolítására már csak közgazdasági szempontból is első sorban a magyar gyártmányú gépek közül az 500 cm³ Jap motorral szerelt „Méray“ (szóló) gépeket találom a legalkalmasabbnak. Ezek stabil, bár még nem elég magas karterű gépek, de magyar útakra vannak építve.

Külföldi gyártmányok közül testületünk részére valami hatalmas, masszív sidecart (oldalkocsis gép), pl. az amerikai Harley Davidsonokat találnám a legmegfelelőbbeknek, mert ezeket tartom a legmegbízhatóbbaknak.

A magasabb beépítésű kartert szem előtt tartva nálunk még a kevésbé ismert „Ardie“ motorkerékpárok jöhetnének számításba.

Legalkalmasabb volna a beszerzés tisztázása végett, a csendőr parancsnokságoknál beosztott, motorsporttal foglalkozó vagy ezen gépjárműhöz értő tisztakat különböző gyártmányú, bebiztosított próbagépekkel ellátni, akik bizonyos idő elteltével, minden irányú tapasztalataikról alapos véleményt tudnának nyilvánítani. Ezen kipróbálási móddal a kincstár vagy más tulajdonos, azaz a gépet használó nem lenne károsodásnak, illetve kellemetlen meglepetésnek kitéve.

Az anyagi kérdés megoldásának irányelvei már részben ismeretesek előttünk, aminek kiegészítéseképpen nem szabad azonban szem előtt tévesztetni, hogy költség kiutalása esetében még nincs a kérdés személyeket illetőleg megoldva. Egy hosszú visszafizetésre szóló kölesön éppen évek múltán való lejáratára miatt nagy teher, különösen a mai nehéz anyagi viszonyaink mellett.

Tegyük fel, hogy a gép ezen összegből be lesz szerezve, ezzel még a kérdés megnyugtatólag

nines megoldva. Egy gépet, különösen ha azt szó-
lóban akarjuk alkalmazni, lehetőleg biztosítani is
kell. Tehát ez is bizonyos kiadást von maga után.
A biztosítás már az egyén dolga, de összehasonlít-
hatatlanul megnyugtatóbb a vezetőre vagy tulaj-
donosra az az érzés, hogy az önhibáján kívüli gép-
sérüléseket a biztosító társaság megtéríti, mint az
a tudat, hogy karamból esetén az egész motor-
kerékpár összetörésének költségeit a kölcsön tör-
lesztésével együtt, a saját zsebéből kell kifizetnie.
Azt hiába határozzuk el magunkban, hogy vigyá-
zunk, ezzel csak legföljebb megnyugtathatjuk ma-
gunkat, de a következendő veszélyeket még nem
hárítottuk el. A motoros, ha magánegyén, bizo-
nyos számú lóerő után évenként egy megha-
tározott összegű közlekedési adót is köteles fizetni
gépe után, mely adó nem jelent ugyan nagy anyagi
áldozatot, de végeredményben szintén növeli a
kiadások összegét.

Ezekből a következtetéseket levonva, legyen a
gépek nagy százaléka kincstári, már csak azon
szempontból is, hogy ott, ahol a szárnyparancs-
noknak helyettese is van, azt ketten szolgálatilag
egyaránt felváltva használhassák, mert egy gép-
tulajdons motorkerékpárját, ha azt gondozni sze-
reti, másnak használatra nem szívesen adja, de
valljuk meg őszintén, nem is adhatja.

Amennyiben a nehéz anyagi helyzet követke-
zésében, testületünknek még nem állana módjában a
motorkerékpár eszméjét megvalósítani, úgy a kö-
zelgő motorkerékpár időszakra való tekintettel az,
aki kedvező anyagi helyzeténél fogva netán motor-
kerékpár vásárlására készül, tartsa szem előtt
az itt dióhéjban lefektetett irányelveket, mert
ezen támpontok személyes érdekeit is szolgálják.

A közigazgatási kártérítési marasztaló határozatról.

Irta: BURG JENŐ g. százados.

A szárnygazdászati kezelési utasítás 128. §-a foglal-
kozik a felszólamlási és fellebbezési joggal, mely a
kártérítési marasztalások ellen adható be, magával a
közigazgatási kártérítési marasztalással azonban, mint
fogalommal, csendőrségi utasításban nem találkozunk,
s ennél fogva — tapasztalatom szerint — e téren meg-
lehetősen tájékozatlanság uralkodik. A megfelelő utasít-
ás kiadásáig, azt hiszem, nem lesz felesleges kellő
megvilágításba helyezni a különben eléggé homá-
lyos 128. §-t.

Inkább a közigazgatási marasztaló határozat lényeg-
ével, szerkesztésével, kiadásával, következményével
kell foglalkoznom, mert az ellene alkalmazható jogor-
voslat — ami az elmarasztalatra nézve fontos tudnivaló
— a már hivatkozott 128. §-ban jól van tárgyalva.

Súlyos és felelősségteljes része ez a szolgálatnak,
mely nagy körültekintést igényel és helytelenül ke-
zelve, könnyen származik belőle jóvá nem tehető,
anyagi veszteséggel járó kellemetlenség.

Közigazgatási kártérítési marasztaló határozatot,
mint a neve is mutatja, a katonai közigazgatás arra
illetékes egyénei adhatnak ki.

A csendőrségnél ezen jog, illetve kötelesség a ke-
rületi parancsnokot illeti meg, mint aki feje a kerület
gazdászati közigazgatási ügyeinek. Ezen jog, illetve
kötelesség becikkelyezett törvényben, az 1887. évi
XXXV. t.-c.-ben gyökerezik.

Kiadására akkor kerül a sor, mikor egy csendőr
egyen a kincstárnak kárt okoz a rábizott vagyom ke-
zelése körül, akár szándékosan, akár véletlenül, akár
a köteles gondosság elmulasztásával, akár tudatlanság-

ból, — és ez a kár vagy a helyszínen történt kivizs-
gálással, vagy levelezés útján megállapíttatik. A pénz-
tári naplókban és anyagszámadásokban tapasztalt
hiányok nem esnek ezen elbírálás alá; ezek észrevéte-
lekkel lesznek elintézve s csak akkor térünk át a köz-
igazgatási eljárás útjára, ha bűnös mulasztás, nagy-
fokú könnyelműség a megtörtént kár oka, s a kincstárt
kártalanítani kell.

Ha tehát a kiadott ruházat, szerelvény, kincstári
ló, örsberendezés, gazdasági hivatal raktára, pénz-
tára stb. kezelése, gondozása körül oly hibák követt-
nek el, melyből a kincstárnak kára származik, azt a
felelős egyénnek meg kell térítenie. Ezen kártérítési
kötelezettséget mondja ki — első fokom — a kártéri-
tési marasztaló határozat.

Amikor a kerületi parancsnok, akár a helyszínen
lefolytatott vizsgálat eredményéből, akár az eszközölt
levelezésből azon meggyőződésre jutott, hogy a kinc-
stár kárt szenvedett, akár valamely szabály vagy ren-
delet be nem tartása miatt, akár gondatlanság, tudat-
lanság, hanyagság vagy erélytelenség stb. miatt, meg-
hozza a közigazgatási kártérítésben marasztaló hatá-
rozatot.

Ez a határozat kiadvány alakjában készül s az ér-
dekelte személyére címezve, szolgálati úton adandó ki,
hogy a közbeeső parancsnokság is tudjon róla.

Tartalmaznia kell:

1. hogy az 1887:XXXV. t.-c. mely §-án alapszik a
határozat,
2. a tényállás leírását,
3. az összeget, melyet az érdekelt megtéríteni köteles,
4. hogy az illeték milyen mérvben tiltatik le (1/2
vagy 1/4 részben),
5. hogy a jogorvoslat milyen határidőn belül ter-
jesztendő elő,
6. felhívását az érdekeltnek, hogy a határozat átvé-
teléről elismervényt terjesszen elő az átvétel napjával
keltezve,
7. szükség esetén rendelkezést arra nézve, hogy az
illetékből való levonás azonnal kezdetét vegye.

A marasztaló határozat kiadásakor egyidejűleg
intézkedni kell, hogy a meghatározott kárösszeg az
illetékes gazdasági hivatal által az érdekelt nevére
kincstári tartozásként előírassék.

Rendes körülmények között a kárösszeg tulajdon-
képpen levonása akkor kezdődik, amikor a jogorvos-
lat lehetőségei a közigazgatás keretei között kimerít-
ettek és a belügyminiszter kimondja a döntő szót.

Vannak azonban esetek, amikor a kerületi parancs-
nok kénytelen azonnal intézkedni az iránt is, hogy a
levonás azonnal fogantatva vétessék. Nevezetesen, ha
túlnagy összegről van szó, melynek levonása előrelát-
hatólag évekig eltart, a levonható összeg legnagyobb
kiméretét számításba véve is; ha arra van kilátás,
hogy sokáig húzódik az ügy, míg olyan stádiumba jut,
hogy a levonás fogantatása megkezdhető, pl. bűn-
üggyel kapcsolatos az eset, midőn az előzetes vizsgá-
lat és a tárgyalás sokáig el fog húzódni; ha a ker.
parancsnok oly jelenséget tapasztal, ami a kincstárra
nézve aggodalmasnak látszik abból a szempontból,
hogy sokáig húzódik az ügy, míg olyan stádiumba jut,
Szóval olyan esetekben, midőn a késedelem veszéllyel
járhat, a kerületi parancsnoknak az összes adott körü-
lményeket figyelembe vennie és mérlegelnie kell és a
kincstár előzetes biztosítása végett a meghatározott
kártérítési összeg levonását azonnal el kell rendelnie,
ellenkező esetben az előállott késedelemből származ-
ható károkért ő vonható felelősségre anyagilag.

Ha a kerületi parancsnok azon elhatározásra jutott,
hogy marasztaló határozatot ad ki, számot kell vetni
azzal, hogy a fent említett törvénycikk mely §-a alap-
ján kell az érdekeltet elmarasztalni, mert ennek kiha-
tása lesz az ügy további folyamára.

A 2. §. alapján kell elmarasztalni akkor, ha a büntető
törvények értelmében büntetendő cselekményről van
szó, továbbá, ha a hiányzó tárgyak kezelésében, bevé-
telében, kiadásában, felvételezésében, kiszolgáltatásá-
ban, vagy szállításában valaki szolgálatteljesítési kötelességei-
nek megszegésében válik bűnössé.

Ha más, nem a 2. §. szerinti eset forog fenn — pl.
kisebbségi kötelesség mulasztás — akkor a törvény-
cikk 3. §-ra való hivatkozással mondatik ki a marasz-
taló határozat.